

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજગતી કૉપીરાશ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૪૧૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ભા.૨ તો ૧૬૧૨

વિષય દે. : ૩ .

(એ માથે મટુકી લઈ જઈ) એ તર્જ.

વાહ વધા વસંત રૂતુ છાઈ,
ખ્યારી હિન્દ માતાને અમૃતડાં પાઈ-વાહ.
આ આર્યાગણુ ભૂંગ ગુંજે, ધર્મ પદલવ કુંજ કુંજે
આહ વેદ ધ્વનિ શી છવાઈ-ખ્યારી-વાહ.
શી સ્વરાજ્ય સુગંધ મહાલી, જગ્યાં પંખીડાં ખંગાલી,
એ વન્દે માનાં ગીત ગાઈ-ખ્યારી-વાહ.

(સદા સંસારમાં સુખ દુઃખ સરખા માની લઈએ)
એ તર્જ

જીવે શું હિન્દમાં એવા કેા મુઠાત્મા હરામી !
ન જોડ્યા મુખ “મારો દેશ આ મુજ માતૃભુમી-જીવેશું !
ઝાકળના મોતી સમા જીવો તે કંગાલ.
ઠાલા આઠ્યા ગ્યા ભુલા પથરવત ભુલાર,
ખરંતા પીપળાનાં પાંદડાંની પેડ એ તો.
કીડી મંકોડીના સમાન કાય તે નકામી-જીવે શું !
હાથ ખેતાખે છો ઘણા અઢંગક ધન લંડાર.
ભુખી કીત હો ભલે મૃગ જળવત નલનાર.
મળે તે માટી નીચે જે થકી અવતાર ધર્યા.
ફરે ઘાણીતણા જ્યમ ખેલ ફેરા અંધ પામી-જીવેશું !
તેનાં મૃત્યુ પાછળે કોઈ ન રડતી આંખ.
જીલ ન ગાતી નામને માન તણી નહિ આંખ.

(કપટ દીલ તારૂં તપાગ્રી જોવા શીઘ્યોકાં) એ તર્જ.
 નફટ ધિક તેને જે દેશની બહાર ચડે ના-હાંહાં નફટ.
 સ્વદેશ લકિત નધારે, કર્તવ્યો વિસારે, તે ઢોર ખરેહા-હાંહાં નફટ.
 જીવો ન જીવા તે જંતુ સમા એવા પાણી તણા પરપોટા ઘણા,
 પેટ ભરનારાં શ્વાન કીટ નકે મસ્તાન, એમ દેહ તાણું શ્રેય તો
 સરેના-નફટ ધીક૦

(દીલદાર ચાર છેલાસે નયના લગાય) એ તર્જ.
 કુરખાન કરો કાયાને પરની ભલાઈમાં-
 પરની ભલાઈમાં, જગની ભલાઈમાં-કુરખાન.
 ધર્મ બેડી હાથે, જે કર્મ રૂણ માથે,
 તુરત મુકત થાઓ ને પુણ્યની કમાઈમાં (૩)-કુરખાન.
 ઘાત આવે એરી, ઉંમર કરો ઘોરી,
 ફરજ બખતર સાજે ને જીવગી લડાઈમાં (૩)-કુરખા.
 સત્યના સાટામાં કૈક વીરે ખોયાં જીવન.
 શંકરે શીવાજીએ પ્રતાપે દયાનંદે ધન્ય.
 જીવ્યું સાર્થક જે પરમાર્થે તનડું નવાઈમાં (૩) કુરખાન.

(દીલે નાદાંકો હમ સમજાએ જાએગે) એ તર્જ.
 સુણો ભાઈ રૂદ્રન હિન્દમાનું કાને રે,
 જગરમાં હોય જે સ્વદેશ લકિત સાચા સુતો તો
 જનનીની ધાઓ બહારે-સુણો.

“ હાથ વાંઝણી હું કરોડો સુત છ-તે રડું હે ઈશ.
 ધિઃકકરે પથ્થર હૃદય તેનાં ન ગળે શું કરું હે ઈશ,
 પીએ મુજ લોહી ફેલી પેટ વીંછણ બન્યાં સમુ હે ઈશ.
 હવે તો હાડ ચામ રહ્યાં ચુશે તેનેય મરું હે ઈશ,
 મોસલ મુક્લીસ હરામી સૌ બન્યા મારા હે ઈશ,
 દુઃખી માતાની દાદો આમારી ધરો કોઈ ધ્યાનેરે ”—સુણો.

(નજર કરો નાથ જરા ઓળખી લ્યો નારી) એ તર્જ.
 નજર કરો આર્ય જરા દેશ દાઝ ધારી,
 કોણ એ હતા ને આજ શી દશા તમારી—નજર કરો.
 સપુત ભારતના તમે રૂપિ મુનિના સંતાન,
 ઋણ શિરે માળાપનું ભરવા આપો જન,
 કોણ એ કંગાલ સુત દે ન ગાળ ટાળી—નજર કરો.
 ધૂળ પડી એ જીવનમાં ધિક્ક જુદા ઉદ્દેશ,
 કહ્યું ન છાતી ઠોકીને “આ મારો પ્રિય દેશ”
 કોણ છેગમાર દેશ લક્ષિત દે વિસારી—નજર કરો.
 ખાવું પીવું ખેલવું કરે કાગને શ્વાન,
 આપણમાં શું ફેરછે જો ન રવાતમ અભિમાન,
 કોણ મૂઠ જીવ જેણે પશુ વૃત્તિ ધારી—નજર કરો.
 પેટ ભરે છે આપણાં દુઃખાણી ભારત માત,
 આંખ વીંચી આરોગીએ જેમ ખીલાડાં જાત.
 કોણ છે કૃતધની દૂષ્ટ પેટ એ ભીખારી—નજર કરો.
 ગાડી ઘોડે મ્હાલવું એ નહિ જાંઘળી કામ,

કૈક આવી ઉડી ગયા ન રહ્યાં ન નામનીશાન,
 પાણીના પુરાની પેઠે રંક કાય ધારી-નજર કરો.
 પતંગ કીટ સમા ઘણા જીવતા મરતા લોક,
 કોઈ ન જાણે તેમને જીવન સ્વપ્નાં ફેક,
 જેની પુઠ અશ્રુધાર ચક્ષુએ ન સારી-નજર કરો.
 વન્દે માતર મુખ કહો હૃદયે કાંઈ ન તોલ,
 જેમ ઢોલ ઢઢ વદે અંદર પોલમપોલ,
 ધર્મ દેશ કાજ કરો તન મન ધન વારી-નજર કરો.

સ્વદેશ વસ્તુને ચહો સ્વદેશનીજ ઉમંગ,
 કરી બતાવો અંતથી એજ આર્યનાં ઢંગ,
 વિજય વાવટો સ્વદેશી થો બધે ઉડાડી-નજર કરો

ભારત રૂદન.

૧૦

(રાગ પ્રભાત-વારી જાઉં પારણે પોઢોને પુત્ર) એ તર્જ.
 અરે હાય કોણુ હું ને કેવી આજે મારી દશા આવી.
 અમૃત કેરી વેલડી દાવા નળથી સુકાઈ,
 ખર્ચાં હાય પુણ્ય રત્નો મોંઘાં મારાં ફાલમાં કુલી,
 કરમાયાં સુપત્રો લીલાં ડાળીએ કુલી-અરે હાય.
 સ્ત્રીચાતાં સુધા જળો હુતી સુવર્ણ કાય,
 ખારાં જળ આજે પીઉં અંતર ભડકા થાય,
 રસકસ મુજ ચુસે વળી ઝેરી કીડા સાથ,
 નવ પદ્મવ નવ લવ ઉગે અવ હું બની અનાથ,
 કુટે કયાંય એવા ગુણીયલ ફણગા મારા જેથી લાય
 એલાય,

રડવડતી હું હિન્દ છું મારી બહારે હરિ કો ધાય-
અરે હાય.

૧૧

(કોઈ દૂધ દ્યો દીલરંગી) એ તજ
કોઈ દાદ દ્યો સુત મારી હો, રડું હિન્દ માત તમારી હો-કોઈ
જીંદગી લાગે અકારી—કોઈ.
વાલ્મિક વ્યાસ વસિષ્ઠને વિશ્વામિત્ર કણ્ણદ,
ગૌતમ પાતંજલ ભૃગુ તેની રાખો યાદ રે-કોઈ.
રામ કૃષ્ણ હરિચન્દ્ર ને અર્જુન પરશુરામ,
ભિષ્મ યુધિષ્ઠિર દ્રોણ જે તેનાં ધારો નામ રે-કોઈ.
શંકર બુદ્ધ સંધર્મીઓ પૃથ્વીરાજ પ્રતાપ,
રક્ષક શિવાજી શુરો તેની પાડો છાપ રે-કોઈ.
સ્વામી દયાનંદે કર્યો વૈદિક ધર્મ પ્રચાર,
લેખરામ ગુરૂદત્તનાં માનો ચરિત્ર અપાર રે-કોઈ.
એક મળો સૌ સાથમાં ત્યજો કલેશ કંકાસ,
સકરમી સુત હો તમે આપો માતાને સુઆશરે-કોઈ.

૧૨

હરિગીત,

પરતંત્ર જીવન મુક્ત કરવા કોણ નહિ ઇચ્છા કરે ?
દિન એક મુક્તિ પામવા એ કયો અભાગી ના મરે ?
ઉત્કેરતા શુરવીરને રણગ્રીંગ ઘોષો સાંભળો
જીવંતીતણાં અવસાન ગાનો ગુલામી રૂદનો સુણો.
માતૃભૂમી આ આપણી ખરડાયલી ખુનથી પડી.

દોડો મદદમાં તેણીની બહાદુર થઈને આ ઘડી
 સાજો ફરજ બખ્તર દિલે હિંમત ખડગ હાથે ધરી
 બસ એક હાથ સ્વદેશ ઝનુની ધસે પુર ગણો ભણી.
 સૌ દેશભક્તની મૃત ચેહે આસ છેલ્લી રહી ગઈ
 ભય બુદ્ધીનો નહિ મરેલાને; બંધનો, કબરે નહિ.
 પાહોં કરો સંગ્રામમાં ! તે છે વીરો ધીરો ખરા
 જે ધર્મ ભક્તિ કાજ કેશરીયાં કરી રૂધીરે ભર્યાં.
 એા જો કદી મરતાં સુધીય સ્વતંત્રતાં જગ નવ મળી
 મા નિરાશ મન લાવતા-આખર જશે સ્વર્ગે જડી.

૧૩

હરિગીત. (રાગણી આશાવરી તાલ દાદરો.)
 દુનિયા તણી રણુ ભુમીપર આત્મા સજીને આવતાં,
 ના થાઓ મુંગાં ઢોર ઢાંખર નાશતાં ને ભાગતાં,
 કિન્તુ બનો શુરવીર ધીર પ્રવીણુ વીર લડાઈમાં
 ને જીંદગી મેદાનમાં ધુમો અતિ ચતુરાઈમાં
 લાગે ભવિષ્ય મધુર તોએ આશ તેની ના ધરો
 ને ભૂતવાતો મર્ત્ય કેરી ચેહમાંજ બળી કરો
 ચાલુ સમયમાં વર્તમાને કાર્યમાંહી મન્યા રહો.
 રાખી હૃદયને શુદ્ધ અંદર, ઇશને માથે ચેહો. ૨
 મોટા જનોનાં જીવનો સ્મૃતિએ કરાવે તેમની
 કરીએ વિલોકી આપણે પણ જીંદગી ઉચ આપણી
 છોડી જતાં સંસાર, પાછળ મુકતા જઈએ નવાં
 પગલાં સમયની રેતી ઉપર બીજાને અનુસારવા ૩

ત્યારે બનો તયાર કરવા કાર્ય ખંત દિલે ધરી
થાઓ ગમે તે ભાગ્ય નહિ દરકારીને તેને જરી
પુરૂષાર્થ પુર પ્રયત્નમાં દિનરાત ખુબ મગ્યા રહો
ધારી ખરી ધૃતિ કરો ઉદ્યમ રાહ ઢીલે નહિ રહો. ૪

૧૪

(રાગણી પદાસી.)

નાટ્ય ભુમીકા જગત સાર

પાત્રો જન પ્રાણી માત્ર

ધર્મ કર્મ મળ્યા પાઠ

નટવર ઇશ સુત્રધાર-નાટ્ય

ધર્મ બેડી જડી હાથ કર્મ રૂણ હોય માથ

પર્મ આજ્ઞા ઇશની માથ માનવી આવાર-નાટ્ય

સંસાર નાટક ભુમી પર જન પાત્ર વર્ગ પ્રવેશીએ

પડદો પડે નહિ ત્યાંસુધી નિજ કૃત્યમાં હાજર છીએ

તે પાઠ પૂર્ણ તપાસવા ઇશ સુત્રધાર વિચેકતો

નિજ પાઠમાં ભુલ ખાઈએ તો અંતરીક્ષે ડંડતો-

૧૫

(અબતો ચેતીયોરેતુમહો ભારતરાજ દુલારો) એ તર્જ

ભાઈઓ ચેતજેરે છે તમે ભારત માત કુમારો-એ ટેક.

ભારત જનનીપર વરસે છે ગજળ ગજળના ત્રાસ,

પણ સંભાળ હજી નથી લેતા થયો દશના નાશ-ભાઈઓ

ગીજની ગોરી ખુની તાતારને આવ્યો મહુમ્મદ શાહ,

અઢળક ધન લુંટી ગયા બહુ કયો દેશનો દાહ-ભાઈઓ

જગ્યા જગ્યામાં આર્યાવર્તે થતી કતલ ખુનખાર.
 વૈદિક મન્થો બાળી નાખ્યા પ્રસર્યો જ્રહાચાર-ભાઈઓ
 દઈ દઈ બહુ તલવારની દેશત કૈકને કર્યા પતીત,
 ત્રાહુત્રાહુ પુકરાવી સર્વે વર્તી બહુ વીપરીત-ભાઈઓ
 વેદ ધર્મ રક્ષાને માટે થયા કૈક કુરખાન,
 શિવાજી ગુરૂ ગોવિન્દના પુત્રો તજી ગયા પ્રિય પ્રાણુ-ભાઈઓ
 બીજા સેંકડો ધર્મ હિતાર્થે મુવા જે હતા સાફ,
 પદ્માવતી પતિવ્રતા ધર્મપર બળીને થઈ ગઈ રાખ-ભાઈઓ
 હવે તો જગો નિદ્રા ત્યાગો દુર કરો અજ્ઞાન,
 રહી સહી હાલત કંઈ આપણની તેનું રાખો ધ્યાન-ભાઈઓ
 રૂપિ દયાનંદ ગયા જગાડી સહીને કળ્પ અનેક.
 તોપણ ઉઠીને સુધ રહ્યા છે એઢી ચાદર છેક-ભાઈઓ
 એક ધર્મ બસ વેદ ચલાવો ધારો શૌર્યને સંપ.
 જય જય પછી આપણો થાશે બેસશું વાળી ઝંપ-ભાઈઓ

૧૬

(રામ ઉપર પ્રભાણે).

ભાઈઓ જગજેરે શાને સૂતા ભારત વાસી,
 ઉઠીને જગો નિદ્રાત્યાગો જીવોને આંખ ઉઘાડી,
 ધર્મની નૌકા આ ભારતની ડુબતી જતી દાડી-ભાઈઓ
 આપણ દેશની હાલત નિશદ્દિન સમય બતાવે જતો,
 તમને શું માલુમ ન પડતું ભારત બગડ્યો જતો-ભાઈઓ
 ગો કન્યા અનાથ ને વિધવા કરે તમારી આશા,
 હાહા કરતી નિત દુઃખ ભરતી દિનદિન મરે નિરાશા-ભાઈઓ

અવળા માર્ગે પૈસો લુટાવો ખુબ બઢાવી હાથો,
 પણ નહિ અકકલ તમને મરતાં ભુખે ગરીબ અનાથો-ભાઈઓ
 ખરાબ હાલત આર્યાવર્તની જેના આપણે વાસી,
 એની ખાતર પ્રાણુ ગુમાવ્યા દયાનંદ સન્યાસી-ભાઈઓ
 આ ભારતની ખુરી દશાનું તમને નાહીં ગુમાન,
 તન મન ધન તે ઉપર વારી થયા કૈક કુરબાન-ભાઈઓ
 સંપુત દીકરા ભારતના તો બગડ્યું દ્યોને સુધારી,
 ગમાર બેઢીલ ઢોર ન થાઓ પાડા ઉપર પાણી-ભાઈઓ
 ઢગ ઉંઘ્યાછો હવે કરો યા હોમ તણી તૈયારી,
 ધર્મ વિવેકને સંપ સજી દ્યો પ્રપંચ જાળ વિસારી-ભાઈઓ
 બ્રાત્રી ભાવથી એક બનોને એક ધર્મ દ્યો ધારી,
 નહિ તો જુતા પડવા બાકી કહું મહારાણી વિચારી-ભાઈઓ

૧૭

(અરે ચેત ચેત ચેત રાય શું સુઈ રહ્યો) એ તર્જ.
 હવે જાગ જાગ જાગ હિન્દ શું સુઈ રહી,
 ધન ધામ માલ સંપત્તિ લુટાઈ ઐ રહી-હવે.
 કરોડો બાયલાને મુઠ ચોકીદાર તુજ ગમાર,
 અદ્રઢતાને અવિદ્યા કાચી માટીની તુટી દિવાલ,
 ખડયાં ભાંગી પડ્યાં નીચે કુસંપી કલેશનાં બે દ્વાર,
 ઘુસ્યાં માટે છુપાંને સંપીલાં પગલાં ધીમાં હુશિયાર,
 ધરી લે શાયની સાડી ખસડી લયતણા ચાક્રાણ,
 પ્રકટકર વેદનો દીવો ટળે જેથી બધું અંધાર,
 પછી આર્યો અમે સાચા મદદમાં થઈ જશું તયાર,

લઈને ધર્મ કર્મ તણાં પ્રચંડી સત્યનાં હથિયાર,
મટી જશે થતી આ હુટ જે થકી સહી-હવેજાગ.

૧૮

(તાતનો ભરોસો નથીરે મનેરે મારા તાતનો ભરોસો-
નથીરે) એ તર્જ.

હિન્દની દશા શી થઈરે, અરેરે માડી હિન્દની દશા શી થઈરે.
અરેરે.

મહારાણી સૌની હતી દેતી સૌને દાન
આજ ભીખારણ તે બની કોઈ ન સુણતું કાન
કર્મની ગતિ શી ફરીરે અરેરે આવી કર્મની ગતિ શી ફરીરે. અરેરે
આજા પાલક દીકરા લેતા જન્મ તમામ
આજે પાકે દીપડા કરે દી કર્યાં કામ
ધર્મની મર્યાદા ગઈરે અરેરે સારી ધર્મની મર્યાદા ગઈરે-અરેરે.

સુવર્ણ સરખી જે હતી હીરા મેણી પાક
આજે ઉડે કાંકરા ખાવા ન મળે રાખ
ખરકત સૌ તુટી પડીરે અધર્મે ભારી ખરકત સૌ તુટી પડીરે-અરેરે.

મેઢે માગ્યા વરસતા મેઘો અપરંપાર
આજે ખાવા ધાય છે જ્યાં ત્યાં કાળ દુકાળ
યજ્ઞની ક્રિયા ખડીરે સુખો દેનારી યજ્ઞની ક્રિયા ખડીરે-અરેરે.

જ્યાં અગણીત વહેતી હતી ધી દુધોની હાર,
આજે નદીયો લોહીની ચાલે હાય અપાર,
ગાયની રક્ષા ટળીરે જીવો ઉપકારી ગાયની રક્ષા ટળીરે-અરેરે.
સૌ વર્ષોથી ચારસો જીવાતાં જીવન,

આજે સાઠ પચાસમાં ખોવાતાં જીવન,
 આશ્રમાવસ્થા સરીરે કેવી મળની આશ્રમાવસ્થા સરીરે-અરેરે.
 જ્યાં ત્યાં કાળો કેર છે કુસંપ કલેશ અસાર,
 ચોરી સ્વારથ દુષ્ટતા હડહડતા વ્યભિચાર,
 વેદની શાખા પડીરે સધધર્મી સારી વેદની શાખા પડીરે-અરેરે.
 આવો આર્યો સૌ હવે થઈએ એક સમાજ,
 સુખ સંપ લક્ષ્મી વધે નહિ તો બનશું ખાજ,
 સ્વામીજીની વાણી ખરીરે આનંદકારી સ્વામીજીની વાણી ખરીરે.

૧૯

(નેણમાં નિદ્રા નાવે જરી મારા રામગયા વનવાસરે)એ તજ
 નેણથી નિદ્રા ત્યાગો હવે માતા હિંદ તણા સકુમારરે-નેણ.
 ગાળો ઉતારો શિરથી હિંદુપણની ભાઈ આર્યો બનો
 હુશિયારરે-નેણથી.
 ગ્રાહ્યણો ઉઠીને તમે થયાછો ગુલામભાઈ ભીક્ષા દાસત્વનો
 સ્વિકારરે-નેણથી.
 'વેદનું' તત્વ ભાળો વૈદિક કર્મ ધારો શાને ક્ષેપ પ્રપંચી જાળરે-નેણ.
 પેટતો કાગડાને કુતરાં ભરેછે ભાઈ જીવેકીડા નર્કના અપારરે-નેણ.
 જીવન ઉદ્દેશ સાચો ધર્મ દેશ ભક્તિ માંહીં નહિતો
 જીવીતને ધિક્કારે-નેણથી
 સંભાળો આપ દાદા રૂપિ મુનિ આપણા જે આપણે તો
 પાકયા કુલાંગારરે-નેણથી.
 માઈ ને તાઈ છોડો શ્વાનની રીતએતો દીપાવો નામને
 સંસારરે-નેણથી

ક્ષત્રીઓ ઉઠીને તમે થયાછો નામદલાઈ કસ્યાછો વ્યસને
 વ્યભિચારે-નેણુથી.
 ખંદુક તલવારો તમને ભારે પડે છે ભાઈ શીકારી સાચા
 ચકલાં મારે-નેણુથી.
 યજ્ઞો થતાંતા કેવા અશ્વમેધ આદિમોટા ચલાવી ધી દૂધ
 કેરી ધારે-નેણુથી.
 યાદ કરો મોટેરા જે સાર્વભૌમ સત્તાવાળા યુધિષ્ઠર
 રામાદિ અપારે-નેણુથી.
 ખાનને પાન વસ્ત્રે બનોછો રૂપાળા ઠાલા વિના દેશ
 સેવા ડામો ભાલરે-નેણુથી.
 નામનાં પુતળાંછો ચેતનને વીર્યહીણા ભારતની માથે
 મથા ભારે-નેણુથી.
 આળસુ બન્યાછો વૈશ્યો ધર્મ કર્મ સર્વ ભુલ્લી લીધી
 અધપરંપરાની ચાલરે-નેણુથી.
 ખેતી વેપાર ચુકી દાસોને નોકરોછો પોપટ વિદ્યાને
 પઢનારે-નેણુથી.
 લક્ષ્મી બુદ્ધિ શુભાવો અવળા કુમાર્જ માંહી પરસ્વી
 સાથે વ્યભિચારે-નેણુથી.
 કો'છો ગોપાલની જે જે જે ગોપાલભુખે પણ છે
 સાચા ઘોડા પાળરે-નેણુથી.
 મરતાં અનાથભુખે ગાયો કપાય દુઃખે તેની ન તમને
 દરકારે-નેણુથી.
 હોજો શીટકાર એવાં તનમનધન જીવનોને જેથી ન થાય
 પર ઉપકારે-નેણુથી

બુદ્ધિના બારદાનો સર્વે અન્યા છે ભાઈ, જીવો ન નેત્રથી
 સવારરે-નેણથી.
 ગાડરીઆ વહેન માંડી જાઓ તણાતા ભાઈ પકડી હોરા
 ભઈની નાડરે-નેણથી.
 વેદનું જ્ઞાન પામો શંકાથી મુક્ત થાઓ થાઓ કર્ત-
 વ્યમાં તૈયારરે-નેણથી.
 ધારીને સંપ સાંભે ધીર ને વીર થાંભે જોશો પછી
 જયજયકારરે-નેણથી.

૨૦

(કાચબા કાચબીનો ઢાળ)

કરગરતી ભારત દેવી રડવડતી હાલત કેવીરે-કરગરતી.
 “ સુતકપુત અભાગીઆ તમે પડીયા મારે પેટ,
 લીંબ જી માફક ઠોલતા માથે લાવીને હું પર વેઠ-કરગરતી.
 વૈદિક જ્ઞાનથી ઋષ્ટ થયા મુકયાં ધરમ કર્મ વિવેક,
 કુસંપકલેશથી બેની લડાઈમાં ત્રીજા ગયા કાવીછેક-કરગરતી.
 પડયા પ્રભુ મુખ માંહેથી તમે ગ્રાહ્યણો કે'છો શ્રેષ્ઠ,
 કર્મ સ્વભાવને જ્ઞાન ગુણોમાં શુદ્ધ થકી પણ હેઠ-કરગરતી.
 સંભાળો બાપ દાદાને તમારા જે હતા રૂપિ મુકનિ સત્ય,
 ચુલા કુંકો ભીખ માગો હરામે કરો પાખંડીનાં કૃત્ય-કરગરતી.
 આવ્યા હરિતણા હાથથી તમે ક્ષત્રી વદો છો વાણ,
 માંચીના માંકડ જેવા અન્યા છો જેમ ઓઝલોમાં રાંડ-કરગરતી.
 યાદ કરો મોટેરાઓને કેવા અર્જુન કૃષ્ણજી નરામ,
 ગાંભે કુંકોને દારૂ ચડાવો કરો પશુ કેરાં કામ-કરગરતી.
 જાયા હરિતણી જાંઘથી તમે બોલો વૈશ્યો બોલ,

ખેતી વેપારને ચુકી ગયાછે તોડે પૂર્વજેનો કોલ-કરગરતી,
 ગાય કૃષિને સાચવો કરો પરમાર્થોના કામ,
 સ્વાર્થ પ્રપંચને સાધી રહ્યા છે બોળો મોટેરાનાં નામ-કરગરતી.
 વર્ણુ વ્યવસ્થા તોડી દીધી બાંધી બુદ્ધી બુદ્ધી મન હોડ
 ત્રીસ કોટીના નોખ નોખાછે ચોતરા ત્રીસ કરોડ-કરગરતી.
 એક સમાજ થઈને માનો ગુણુ કર્મોથી જાત,
 માઈં તાઈં સૌ છોડી દઈને સુખી કરો હિન્દ માત”-કરગરતી.

૨૧

(મરશીયા. હાય હાય રે હિંદુ પાણું જાય હાલ્યું) એ તર્જ

હાય હાય રે આફત શી ભારત પર ધાઈ,

જાળ સ્વારથની જ્યાં ત્યાં છવાઈ રે-હાય હાય રે.

સૌ શેરીનાં શ્વાન સમ દોડે માઈં તાઈં ભસે એમ હોડે,

ખેંચ્યા ખેંચ તાણુ તાણુ મ્હોડા મ્હોડે રે-હાય હાય રે.

પેટ ભરવાની વાત માત્ર જાણે,

પરમારથની વાત નવ જાણે,

પોતપોતાનું આમ તેમ તાણે રે-હાય હાય રે.

ખાર ચુલાતો તેર થાય ચોકા, ગણે પોતાને શ્રેષ્ઠ નોખ નોખા,

પીટે આપસમાં જેમ તેમ ધોકારે-હાય હાય રે.

બન્યા કુવાનાં દેડકાં આતો નિજ કુંડાળે ડાંડે ડાંડે વાતો,

નથી જોતા સાગર ધુધવાટોરે-હાય હાય રે.

સત્ય વિદ્યાનો સમજે ન કકકો માર્યો વેદ ધર્મકર્મને ધકકો,

રમે જેમ જેને કાવે પંજો છકકોરે-હાય હાય રે.

ધર્મનામે દુકાનો મંડાઈ જૈન શૈવી વૈષ્ણવને ગોંશાઈ,
 લુટા લુટી ચોમેરે ફેલાઈરે-હાય હાયરે.
 લોભી ગુરને લાલચુ ચેલા મળી પંથો ચલાવે મેલા,
 થાય નકે પછી ઠેલઠેલારે-હાય હાયરે.
 થઈ બ્રાહ્મણમાં ચોરાશી જાતિ વૈશ્યક્ષત્રીમાં કૈક ગણાતી,
 ક્યા ધર્મની રીતિ કહેવાતીરે-હાય હાયરે.
 કહે વેદોતો “સહના વવતુ” વળી કે છે, કે “સહના ભુનકતુ”
 તોય વળતું જાએ ઉંધું ચ-તુરે-હાય હાયરે.
 હવે આવોને આર્યો બ્રાતા ભેટો બ્રાતૃ ભાવેથી સાચા,
 એક ઈશ તાતના સૌ બચ્ચારે,
 થાય થાયરે સંપીનું રાજ્ય સુખદાઈ-હાય હાયરે.

૨૨

ગજલ.

સુણો ભારત નિવાસી જન, વિનય મારો ધરીને મન
 ઉઠો નિદ્રા ખુરી ત્યાગો, બહુ ઉંઘ્યા હવે જાગો.
 નથી આવજત સુવાનો સમય ચાલ્યો જતો માનો
 આ મત મતાંતરમાં જોવું પછી પડશે ઘણું રોવું,
 આ મારી વાત સૌ માનો, દશા ભારત તણી જાણો
 તે હા! હા! કરતી છે રોતી તથા નિજ પ્રાણને જોતી.
 સુધારો રીતિ નીતિ ને વિદારો સૌ કુરીતિને
 પરસ્પર દ્વેષને છોડો, મળો સૌથી ન મોં મોડો.
 કપટ છળ ફટથી હો દૂર જે ફેલ્યાં સર્વમાં ભરપૂર
 ૨

નિરૂપમતા સકળ છાઇ કૃતિ કરવી શું આવ લાઇ.
કરો કંઇ દેશનો ઉપકાર કે દુઃખ સાગરથી થઇએ પાર
જો મન આ વાતને લાવો હિતેથી જગતમાં કહાવો.
તમારું શુભ મનાવું છું તમોને હિત સુંણાવું છું
નહિતો ખાસડાં પડશે ખીચારી હિંદ રડવડશે.

૨૩

ગજલ.

થયુ તમને શું હે લાઇ, કહો ક્યાં બુદ્ધિ હારી છે
જે છે સૌ સૃષ્ટિનો કર્તા ન તેમાં રતિ તમારી છે.
બહિર્મુખ સ્વામીથી થઇને થયા જડ દ્રવ્યના સેવક
ગયા છે ભુલ્લી કર્તાને એ વૃત્તિ કેવી ધારી છે.
બનો સૌ દાસ ભગવતના જે છે ક્ષણ ચાર ના દાતા
બનાવ્યા સૂર્ય શશિ જેણે રચી આ સૃષ્ટિ સારી છે.
નથી કંઇ ઇન્દ્રિયો તેને નથી તે ઇન્દ્રિય ગોચર
ન તેને જન્મ કે મૃત્યુ તે અવ્યય નિર્વિકારી છે.
સમાન ન તેની છે કોઈ અધિકનો લાવ તો ક્યાંથી?
પુરૂષ પરમાત્મા અક્ષય નિયંતા ન્યાયકારી છે.
બચો હિંસા થકી સમ્યક્ ન દો દુઃખ દેહ ધારીને
બધા મતમાં જીવો હિંસા તાણું તો પાપ ભારી છે.
ગયા કે શ્રાદ્ધ કરવાથી નહિ કંઇ હાથમાં આવે.
કરો જીવતાં તણી સેવા મારગ ધર્મોપકારી તે.
ગુણો ને કર્મથી વણી નથી કોઈ જન્મથી ઉત્તમ.

કથા જાળાલી વ્યાસાદિક કેરી તમે વિસારી છે.
 નથી તે બ્રહ્મથી અતિરિક્ત કોઈ યોગ્ય પૂજને.
 ભજે જે અન્ય દેવોને ગઈ તેની મતિ મારી રે.
 કૃપા જેનીથી ઇન્દ્રાદિક થયા છે અગ્ર પદ ગામી.
 મહારાણી સ્વત તનમનથી તે પ્રભુ કેરો ભિખારી છે.

૨૪

(તમારે આશરે હું આવી મને નાથ છોડી દેશો) એ તર્જ
 અરે ક્યાં હિન્દ બુદ્ધિ ગુમાવી, જડહાય અવસ્થા આવી,
 અભાવે ભાવ ક્યાંથી લાવી જો શું થયું તુજ લાવી-અરેક્યાં.
 નાવકદી નવ કાગળ કેરું સાગર પાર ઉતારે,
 નિરાકાર ચૈતન્ય બ્રહ્મની શક્તિ તે કેમ પથ્થર ધારે, ના તારે
 વળી જ્ઞાન મુક્તિ ચહાવી-અરેક્યાં.

૨૫

જીલણા છંદ.

જ્યાંબુધી હિંદમાં વેદ કર્મો હતાં ત્યાંસુધી સૌ હુતી દહેર લીલા,
 ત્યારથી દુઃખમાં ડુબવા માંડી તે જ્યારથી ફેલી સૌ પોપલીલા-
 આશ્રમે ચારથી વીર્ય સૌ રક્ષતા આજ દુષ્કર્મછે ઠામ ઠામે,
 પૂંચ યજ્ઞો મહા ઘેરે ઘેર થતા આજ પાખંડ છે ધામ ધામે-
 પ્રાણુ આયામ યોગે ઇશોપાસના પ્રકૃતિ પૂજનો પાઠ આજે,
 ચાર વર્ણો હતા ગુણ કર્મો થકી આજ લાખો કુસપે અછાજે-
 પામતા સત્ય વિદ્યા ભણી અર્થને આજ સૌ પોપટો પેડ ગોખે,

દેશ ભક્તિ હુતી બાળથી વૃદ્ધમાં આજ ચોકે પડે સત્યમોકે-
 જીવતા જીવનો વર્ષ સો ચારસો આજ છે રામ જોલો પચાસે,
 ધાન્ય લક્ષ્મી બહુ ઠોકરે ઉડતાં આજ સૌ ઝંખતાં પોકોડી આશે-
 સાર્વભૌમી હતો વાવટો ઉડતો આજ ગુલામી સૌની સ્વિકારે,
 ચીન જાપાન ઈંગ્લંડ દેશો બીજા હાય હોંસે કરી પાટુ મારે-
 મુખ કાળાં કહે બાયલા ટેવીને ખડ્ડોનો લો હનુએ બતાવે,
 જાગજો જાગજો ચેતજો ચેતજો આર્યબંધુ ધરી અંત હાવે-

૨૬

(ધીમાં ધીમાં ચાલો મારા પ્રાણ રે) એ તર્જ.

માનો માનો વેદો કેરી વાણુરે-

ચાર આશ્રમ તમારા આ વિસરાઈ ગયા, તેથી દુખિયા થયા,
 છો અજાણુરે-માનો માનો

બ્રહ્મ ચર્ય પાચો મૂળે જીવન ગૃહ આધાર,
 પચ્ચીશ, છત્રીશ મધ્ય છે ઉડતાળીશ શ્રેષ્ઠ અપાર,
 પછી સ્વેચ્છાથી કન્યાને પરણો તમે, સોળને વીશ
 ચોવીશ અનુક્રમે,

એ બીજી ભુમીકા ગૃહસ્થાશ્રમે લ્યો સુલાણુરે-માનો માનો
 વાનપ્રસ્થ આશ્રમ ત્રીજે સુતને સોંપી સર્વ,
 કાર્ય કરો પરમાર્થનાં વસી જંગલમાં મુકી ગર્વ,
 પછી સન્યસ્થ ભુમીકા ચોથી ગ્રહો યોગસાધી પ્રભુ નામ
 ચિ-તે લહો,

ને છેલ્લે તત્સમ્યક્દાનદે રમો તો કલ્યાણુરે-માનો માનો

૨૭

(ઉડાવો નખરાંના ટકા હજાર એ તર્જ.)
 ઉડાવો વેદોનો ઝુંડો તમામ-ઉડાવો,
 કઢો ભારતનું નામ લુછો ભાલેથી કામ,
 છે આર્યોનું કામ ધારો દીલ હામ (૨)
 છોડો સ્વાર્થીલા કોળો દમામ-ઉડાવો.
 બ્રાહ્મણ વિદ્વાન થાઓ ધારી સુવિદ્યા,
 તમે ક્ષત્રીઓ ખુબ થાઓ શુરા,હાંતમે-
 વેપાર વધારો વૈશ્ય શુદ્ધને સુધારો કૈંક,
 આવો એક થઈએ સ્વદેશ સુખ લઈએ,
 વધે વિદ્યા દાદ (૨) થાય ભારત આ સ્વર્ગીયધામ-ઉડાવો.

૨૮

(પીલે શરાખ મજેદાર મોરેયાર, પીલેશરાખ) એ તજ.
 જાગો સવાર થયું આર્ય મજેદાર જાગો સવાર થયું આર્ય,
 ત્યાગો અપાર ઉંઘ આર્ય હુશિયાર ત્યાગો અપાર ઉંઘ આર્ય.
 શુદ્ધ ખુદ્ધને હોંશમા લાવો, એાં પ્રભુને આદિ ઉચારો,
 થાઓ વૈદિક ધર્મ કર્મે તૈયાર-જાગો.
 શૌચ સ્નાનથી ગાત્ર ખાળો, સત્ય તથી મન સુધારો,
 કરો પ્રહાયજ સન્ધ્યા પ્રાણુયામ સાર-જાગો.
 માત તાતને ચણે નામો સાચી મૂર્તિ તેને માનો,
 પિતૃયજ તર્પણુતે પૂજે પિતા માત-જાગો.
 યુરજ ન વિદ્વાનને સેવો દેવયજ તેને શુભ કેવો,

અતિથિ યજ્ઞ કરો સાધુ સતકાર-જગો.

અગ્નિ હોત્રથી વાયુ સુધારો શુદ્ધ આત્મા જગ ઉપકારો,

બલિ વૈશ્વદેવ પંચ મહાયજ્ઞ સાર-જગો.

સાચો આછે નિત્યધર્મ ખીજાં માનો ફેક કર્મ,

છાંડો પ્રપંચ કરો સત્યનો ઉધ્ધાર-જગો.

૨૬

(મજા દેતે હેં કયા ચાર તોરે બાલ ઘુંઘરવાલે) એ તર્જ
ખરો વેદ આર્યનો ધર્મ બાકી માનો પોપ લીલાઓ-ખરો.

પર શાસ્ત્ર ન્યાય વેદાન્ત વૈશેષિક યોગ ને સાંખ્ય,
મિમાંસા કરનારાં નિર્જિન્ત બાકી ગપી અઢાર પુરાણો-ખરો.

ઉપવેદ અંગ ઉપાંગ નિઘંટુ નિરૂકત શતપથ કાંડ,
અષ્ટાધ્યાય વ્યાકરણ પૂર્ણ સંગ મહાભાષ્ય ભણોને ભણાવો-ખરો.

રૂપિ મુનિ પ્રણીત જે ગ્રન્થ તેને સાચા માનો સન્ત,
ખીજાં કપોલ કલ્પિત તંત્ર જેણે ભારત વર્ષ બગાડ્યો-ખરો.

મુખ જપો ગાયત્રી મંત્ર વગી ઓં ખં શં બ્રહ્મ,
નહિ હાં હ્રીં -હું ખં ખં જેણે દેશમાં બંબ વગાડ્યો-ખરો.

૩૦

તોરી છલબલ હે ખ્યારી તોરી કલબલ હે ન્યારી-એ તર્જ

વેદ ઝળઝળતો સૂર્ય, હુતો વાદળમાં દૂર
મહા વાયુ દયાનંદે પાડ્યો પ્રકાશ-વેદ,

છુપ્યું તારાનું નુર અંધ બનીયાં કુમુદ
પદ્મ હૃદયો સુ આર્યોનાં પામ્યાં વિકાશ-વેદ

જીવો જીવો ને ઘુડ શાને થાઓછો મૂઢ

અજમાવો નયનો ઉઘાડો રૂડી આશ,
ગમે અંગાડું આંખ ખુરાં કર્મેનો વાંક જરા અરધું તો આંખ
રાખી લાન સાન ધ્યાન બનોના હેવાન-વેદ

૩૧

(મોહી રહો છું મંદ હાસ્યમાં રસીલી તારાં) એ તર્જ.
ધર્મ ઢોલ વાગતે ધોવાય છે અરર હાય ધર્મ ઢોલ
વાગતે ધોવાય છે-ટેક૦
મુખ વદે વાણવેદ ધર્મ છે અમારો જાણે નહિ પુરાં
વેદનાંય નામો,

શબ્દ માત્ર ધર્મ ઉચરાય છે-અરર હાય૦
પ્રાહ્મણો કહે અમસર્વ થકી ઉંચા, કર્મકાંડ વર્તનમાં
શુદ્રથીય નીચા,
પંચ યજ્ઞ અધ્યયન મુકાય છે-અરર હાય૦
બ્રહ્મચર્ય આદિ ચાર આશ્રયો તબ્બયા લીંગલાને લીંગ-
લીનાં લઃનનો મંડાયાં,

વ્યભીચાર આશ્રય સદાય છે-અરર હાય૦
સોમપાન બદલ ચા કાફીને પીવાએ અથવા પરનારી
તણા એાષ્ટપાન થાએ,

મસ્ત થીવા ભાંગતો ઘુંટાય છે-અરર હાય૦
હોમ હવન સાટામાં બીડીના ધુમાડા, ખારદેષ ઇર્શાના
આંખમાં અંગારા,

ભટ્ટ બની ચુલાઓ પ્રકાય છે-અરર હાય૦
ગાયત્રી અર્થ તજી વેદ ભીખ મન્ત્રો હાં હં હું

શટ બંબ એ ગપોડી તન્ત્રો,
એક દોકડાની જય બોલાયછે-અરર હાય૦
કરગરતા એક પાઈ સાડ શુદ્ર પાસે, કોઈના નખોદીઆ
હરામી માલ આશે,

રૂપિ મુનિ નામને બોલાયછે-અરર હાય૦
એક ટંક ધાનકાજ શ્વાન સમાદોડે, બુવાનોના દહાડાને
ખાય ગળે મહોડે,

પેટ કાજ શુદ્ધતા બુલાયછે-અરર હાય૦
નાવા ધોવામાંજ પુણ્યને પીછાણે, નીતિ પવિત્રતા કે સ-
ત્યને ન જાણે,

આત્માનાં શૌચને ચુકાયછે-અરર હાય૦
વૈદિક ધર્મ કર્મનેજ માનો, ગ્રાહ્યણે જુવો તમે સો
રૂપિસંતાનો,

અધર્મથી હરિ કોપ થાયછે-અરર હાય૦

૩૨

(નાથ કેસે ગજમે બંધ છોડાયો) એ તર્જ.

વિચારો સમય આ ભારતવાસી શાને ગુમાવો આ તક
ખાસી-વિચારો

પરમ કૃપા ઇશ્વરની તમપર વાણી વેદ પ્રકાશી,
બ્રહ્મા વ્યાસ મનુ જૈમિની સૌ હતા રૂપિયોગી અભ્યાસી-વિ૦
મહા મહા વિદ્વાન પરાક્રમી કરતા સર આકાશી,
વિદ્યાહીન થયા જે કાળથી બન્યા દાસ ને દાસી-વિચારો૦
ગ્રાહ્યણ ક્ષત્રી વૈશ્ય શુદ્ર ગુણ કર્મ વરણ વિલાસી,

બ્રહ્મચર્ય ને ગ્રહસ્થાશ્રમ વાનપ્રસ્થ સન્યાસી-વિચારો.
 ધર્મ સનાતન વેદ ગ્રંથોને છોડો મીથ્યા હાંસી,
 પ્રાતઃકાલ ને સાયંકાલે યાદ કરો અવિનાશી-વિચારો.
 યોગ મંત્રનો જાપ કરેથી છુટી જાય ચોરાશી,
 મહારાણી શંકરને ભજવો સચ્ચિત આનંદ રશિ-વિચારો.

૩૩

(રસ ભર્યું આ જોખન જાય રસીક રંગીલા વિના)એ તર્જ.
 દુઃખ ભરી તું ભારત થાત દયાનંદ સ્વામી (ર) વિના,
 સુખ ભર્યું ના હોત પ્રભાત જ્ઞાની સ્વામીજી (ર) વિના,
 વૈદિક બાગ ખીલી રહ્યો પુષ્પો જ્યાં શુભ કર્મ,
 આર્ય મધુકર ગું જતા ખેડેકે ધર્મ સુગંધ,
 પુણ્ય વાયુ 'નમસ્તે' વાય ગુણોને થાય યોગી સ્વામીજી (ર) તણા-દુ.

૩૪

રાગણી. પ્રભાત.

એવા પક્ષ પડ્યા ભારતમાં નવ નવ પંથ ચલાવે છે-એ ટેક.
 કોઈ કહે છઈએ દશનામી આદિથી આદ્યું આવેછે,
 રામાનુજ વૈષ્ણવ કોઈ કોઈ સંપ્રદાય કે, છે-એવાં
 દાદુપંથી કબીર પંથી નાનક પંથી કહાવેછે,
 જૈન પુરાણી કુરાની કીરાની ઇધર ઉધર ભરમાવે છે-એ.
 શૈવી શાક્તિ કુંડાપંથી કોઈતો કાન ફડાવેછે,
 કોઈ ગોદડીઆ કોઈ સુદડીયા મુંડજટા કઈ રાખેછે-એ.
 રામ સનેહી ચરણ દાસ કોઈ માળા તીલક લગાવેછે,
 મહારાણી આ ઠગ લીલામાં ભોળાં જન ભરમાએછે-એ.

(રાગ કાફી)

ફકીરનો પંથ ન જાણ્યો; થયા મુંડ મુંડાવી ફકીર,
 ગેરમાં વસ્ત્ર રંગાવે કોઈ ભાલ ત્રિપુંડ લકીર.
 રૂદ્રાક્ષ કે કંઠી બહુ ઘાલી હૃદય કપટની પીર,
 કોઈ દંડ કમંડલ કર લ્યે ભસ્મ લગાવી શરીર,
 ભાંગ પીએ ને ચરસ ઉડાવે કરે બહુ તકરીર,
 ઇંદર ઉદરથી ચેલા મુઠે કરે એકઠી ભીડ,
 આપ બાબાજી મહન્ત બને છે હૃદયે પાળી તીર,
 કોઈ કહે હું છું સન્યાસી કોઈ કહે કે ફકીર,
 હાય હિંદમાં સૌ ઠગ લીલા તાણે સ્ત્રીના ચીર.

દેશ દુર્દશાનું કારણ.

આશા ગોડી. રાગણી.

મહાભારત કેરી લડાઈ, અરે થઈ ઘાતકી દુષ્ટ કસાઈ.
 ભિષ્મ દ્રોણ આદિ વિદ્વાનો રૂપિ મુનિ ગયા મરાઈ,
 જયદ્રથ કર્ણ અભિમન્યુ સૌ યોદ્ધા ગયા તણાઈ-અરે મહા.
 ત્યારથી વેદ રવિ નભ છુટયો તિમિર અવિદ્યા છાઈ,
 શાસ્ત્ર કળા કૌશલ્ય બુદ્ધિ બળ ગયાં સમુળાં હણાઈ-અરે મહા.
 સંસ્કૃત વૈદિક જ્ઞાન વિનાશ્યું આળસ ઉંઘ છવાઈ,
 કુટા પુટ થઈ ગઈ સૌ વચ્ચે કુસંપ કલેશ તવાઈ-અરે મહા.

હરિગીત.

આળસ મહીં ઝઘડા કર્યાં પક્ષો ચલાવ્યા જુજવા,
 વૃત્તિ હરામી સાધવા પંથો બનાવ્યા નવનવા,
 પ્રસર્યો પ્રથમમાં વામ મારગ બ્રહ્મ નરનારી થયાં
 વ્યભીચારી શરમતજીબન્યાં વળી મધ માંસ અહાર ત્યાં.
 અરે મહાભારત.

દોહરા.

તેજ સમયમાં થઈ ગયા શૈવી શાક્તિક માર્ગ,
 ગુપ્તેન્દ્રિય પૂજન કરે હડહડતા વ્યભીચાર,
 રાવણ સાયણ ઉલટ થ્યા વેદ ટીકા કરનાર,
 વેદ ભાષ્યમાં ઠોકીઆં મધ માંસ વ્યભીચાર-અરે મહા.

હરિગીત.

ગણા નાંત્વા મન્ત્રનું જે ભાષ્ય મહિધરથી થયું,
 “ઘોડા તથા સ્ત્રીનો પરસ્પર લોગ કરવાનું” લખ્યું,
 જાણ્યા નહિ રૂપિ કથિત અર્થો મધ માંસ લખી દીધાં,
 ગોમેધમાં ગૌ બળદ મારી યજ્ઞમાં હોમી દીધાં-અરે મહા.
 અશ્વમેધ યજ્ઞોની માંહી ઘોડા કતલો કરાવી,
 નૃપજો નરનારી બાળક તે પર પડી તવાઈ-અરે મહા.

હરિગીત.

કરીને અનર્થો વેદના બહુ ગજળ મહિધરથી થયો,
 ખડગો પશુપર ચલાવ્યાં બહુ દયા હીણો તે બન્યો,
 અકસોસ તેના દ્રુષ્ટ છાંટા હિન્દમાં ઉડી રહ્યા,
 ચાલે ખુનોની નીક જ્યાં ત્યાં દુર્દશામાં સૌ સહ્યા-અરે મહા.

દોહરા.

વામ માર્ગ છાયો ઘણો ભારતમાં ધમધોર,
મધ માંસ બલિચારનો ચાલ્યો શોર બકોર,
એવી દશામાં આવીઓ મુનિ મહાત્મા બુદ્ધ,
દીધો બહુ ઉપદેશ ત્યાં ધર્મ અહિંસા શુદ્ધ-અરે મહા.
ઉઠ્યો મહા ઝઘડો જે પક્ષે જ્ઞાત્રી વાત જીતાઈ,
શાસ્ત્રાર્થોમાં વામ માર્ગીને બુદ્ધે દીધા હરાવી-અરે મહા.

હરિગીત.

ભાણ્યો મહિધર આદિ વામી બુદ્ધ પાસે લાવીઆ,
છે મધ માંસની છુટ વેદે વેદ ગ્રન્થ ઇશે રચ્યા,
સુણી શબ્દ વામી લોકના કે' બુદ્ધ વેદ ગણું નહિ,
પ્રભુ ક્રૂર એવો હોય તો હું ઇશનેય ગણું નહિ-અરે મહા.
સમજ્યાવિણ મુનિ બુદ્ધના શબ્દો ચાલી નાસ્તકતાઈ-અરે મહા.

દોહરા.

બૌદ્ધ પંથ ઉભો થયો નાસ્તિક બનિયા લોક,
વેદ અને ઇશ્વર તજ્યા કેવો કરીએ શોક,
એમાંથી ચાલ્યો નવો માર્ગ વળી ચારવાક,
જૈન આદિ નાસ્તિક તે બૌદ્ધો કેરી શાખ-અરે મહા.
શંકર સ્વામી ત્યાં પછી આવ્યા જોઈને નાસ્તકતાઈ,
પ્રભુ વિના આ જડ સૃષ્ટિ તે કેમ ગઈ સુ રચાઈ,
બૌદ્ધો બોલ્યા શંકરને કે 'ઇશ્વર આપ બતાવી'
શંકર કેરાં પ્રમાણ દલીલે બૌદ્ધ ગયા સૌ હારી,
ઇશ્વર બોલે ઘટઘટમાંથી બીજું કોઈ ન કાંઈ-અરે મહા.

હરિગીત.

જીવ બ્રહ્મ કેરી એકતા શંકર બતાવીને ગયો,
તેના બધા શિષ્યો મળી અદ્રેત મત ફેલાવીઓ
કોઈ નવીન વેદાન્તી બન્યા કોઈ ચરનદાસી બહુ વિધે,
ઉદાસી પાન પદાસી સૌ તે અવિશ્વાસી પ્રભુ વિષે-અરે મહા.
ગઝલ.

કહાવે બ્રહ્મ પોતાને પ્રભુની ભક્તિ ના બાણે,
ધરમ સત્કર્મને ત્યાગે જૂઠો સંસારને ભાળે,
થયા ઇસૂ મસીહ ત્યાં તો ઇસાઈ મત ફેલાવવા,
ફસાવ્યા લાખને ફંદે કરમ ધર્મોથી છોડાવ્યા-અરે મહા.
દોહરા.

મત ચાલ્યા ત્યાં સેંકડો ઝંદાવસ્થા જળુર,
કોઈ કહે ઈજલ છે ખરું ખુદાનું નુર.
છેલ્લે પાછળ એક થયો સૌથી મહા કલામ,
નાજલ થયો કુરાનમાં દીન મજહુબ ઇસ્લામ-અરે મહા.
બરખે મહુમદ સાહેબ આવ્યા નવ રીત તેણે ચલાવી,
કહ્યું પ્રથા છે ત્વચા ઇન્દીયે સુન્નત તેથી કરાવી-અરે મહા.
ઈશ્વરની મહા ભૂલ કહાડી રીત એવી બતલાવી,
મુસલમાન જે માને તે છે કાફર હિન્દુ બાકી-અરે મહા.

હરિગીત.

આવી રીતે પક્ષો હજારો જ્યાં જીવો. ત્યાં ના મણા,
ગુંસાઈ વલ્લભી કબીર નાનક દાદુ રામાનુજ ધણા,
વિદ્યા ગઈ સંસ્કૃત વૈદિક ધર્મ કર્મ ભુલી ગયાં,
કંકાશ કલેશ કુસંપ આળસ સ્વાર્થ હિન્દુમાં રહ્યાં-અરે મહા.

ગજલ.

થયો ચોમેર હાહાકાર થયો નહિ વેદનો પરચાર,
 બન્યા ખ્રીસ્તી ઇસાઇ અપાર ચડાવી વેદ ઉપર ગાળ,
 થઇ પ્રભુ મહેર ત્યાં નિરધાર મહર્ષિ જન્મ કાઠીયાવાડ,
 મોરબી શહેરની મોઝાર નામે મૂળશંકર સાર-અરે મહા.

હરિગીત

પ્રથમે તજ્યાં ઘરબાર સૌ વિદ્યા લણ્યા ચિત લાવીને,
 પછી વેદ શાસ્ત્રોને પઢ્યા અત્યંત દુઃખ ઉઠાવીને,
 બહુ યોગીઓથી યોગ શીખ્યા શુક્ર કંદર આવીને,
 ધર્મે પ્રતિજ્ઞા કરી પછી “મરૂં હિંદ દુઃખ ઉઠાવીને”
 ઝુંડો ઉઠાવ્યો ધર્મનો સચેદનો આશ્રય લઈ,
 મતવાદીઓને નીચે પાડ્યા તર્ક વેદ પ્રમાણ દઈ,
 અધર્મ કેરી જડ ઉખેડી કોઈ સન્મુખ ના પડ્યા,
 વિદ્યા તણા ભંડાર કાશી પોપટોથી જઈ ચડ્યા,

ચોપાઇ

વેદ ભાષ્ય કરી ધરીઉં સત્ય હઠી જાળ પાળાંડ અસત્ય,
 વેદ વિહિત શિક્ષા શુભ દીધ સાચી પ્રથા આર્યોએ લીધ
 નામ દયાનંદ સ્વામી તેનું ભારતનો સુખ દાઇ,
 વેદ ધર્મનો ડંકો માર્યો ધન્ય ધન્ય રૂપિ રાઈ-અરે મહા ભારત.

૩૭

(નામ જપીલેતું પ્રાણ નારાયણ નામ જપીલે, એ તર્જ.

સુણજો આ ઝઘડોરે સમાજ સનાતની કેરો,

કરજો નીવેડોરે સમાજ સનાતની કેરો,

વેદ અમારો ધર્મ છે વૈદિક કર્મો સાર,
અવર પ્રપંચો સ્વાર્થના, જેનો કરીએ અમે ઇનકાર,
સમાજનો સત્ય ઉમેરો-સુણજો.

ઈશ્વરની મૂર્તિ મહીં કાંઈ ન તમને લાવ,
વેદ વેદ શાને કુટો તમે નાસ્તિક બનીયા સાવ,
કોપ્યો સનાતનીનો ઝેરો-સુણજો.

શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યમાં જીનો લાવ ન થાય,
“ન તસ્ય પ્રતિમા અસ્તિ” તે યજુર્વેદનુ વાક્ય વિખ્યાત,
સમાજએ માર્યો ત્યાં સેરો-સુણજો.

નિરાકાર પરબ્રહ્મથી જન્મ બન્યું સાકાર,
તો પછી પ્રતિમા મૂર્તિને બાણો ઈશ્વર અંશ સાક્ષાત,
દીધો સનાતનીએ ઘેરો-સુણજો.

નિમિત્ત કારણ જન્મનું માત્ર બ્રહ્મ નિરધાર,
ઉપાદાન કારણ મૂળે જડ પ્રકૃતિ પરમાણુ સાર,
અભાવે ન લાવકો કેરો-સુણજો.

ચડતાં ચડતાં પગથીએ સીડીપર પહોંચાય,
મૂર્તિ પહેલું પગથીઉં એમ અધર નવ કુદાય,
દીધો સનાતનીએ ધકેલો-સુણજો.

બ્રહ્મચર્ય યમ નિયમને સન્ધ્યા પ્રાણાયામ,
પંચયજ્ઞ વેદાધ્યયન તે સૌ સાચાં પગથીઆનાં નામ,
સમાજ થયો ઝટ ઝેલો-સુણજો.

મનમાં એમ ઠસે નહિ નિરાકારનું ધ્યાન,

મૂર્તિ સાધન પ્રથમમાં લેવા અંતરમાં લગવાન,
 જવાળ સનાતની કેરો-સુણુજો
 નિરાકારનાં સાધનો નિરાકાર લેવાય,
 પ્રાણચિત્ત વૃત્તિરૂંધી ઓમ ઓમ પ્રણવને જપાય,
 સમાજીએ કહી શુભ પેરો-સુણુજો
 મારી તમાચો મુખપરે લાલ બનાવી ગાલ,
 સનાતની બબડી ઉઠયો તમે કોણ થયા આજકાલ,
 મોટેરાનો પંથ અમારો-સુણુજો
 પ્રવાહ ગાડરીઆ સમો હિન્દ તણો વહેવાર,
 ખારા કુપનાં જળપીએ એવી અંધપર પરા ચાલ,
 સમાજના સત્ય વિચારો-સુણુજો

૩૮

(હરિ ભજન વિના દુઃખ દરિયા સંસારનો પાર ન આવે)
 એ તર્જ.

કહું છું સંવાદ વેદાન્તી ને સમાજ કેરો ભાઈ,
 થઈ કોની હાર સમજી જાણે સ્પષ્ટ પણે હેન્યાયી-કહું છું.
 વેદાન્તી કહે અહં બ્રહ્મ ભણું જીવ બ્રહ્મ વિષે ન જુદાઈ ગણું,
 ઇશ્વર મૂળ કારણ સર્વ તણું જેમાંથી આ જીવ જગતને
 માયા રહી પથરાઈ-
 છે ઇશ્વર વ્યાપક એકરસે વળી અખંડ શુદ્ધ બુદ્ધ મુક્ત દીસે,
 કહો તેનું તે ખંડન કેમ થશે નિર્વિકારી બ્રહ્મ વિકાર ભેદ
 ન તેમાં ઓલ્યો સમાજ-

વેદાન્તી વહે નવ ભેદ કશેા માયાથી દીસે જ્રમ આ સઘળો.
સંસાર પ્રહ્લ મય માનું જયો અજ્ઞાન થકી વીપરીત ભાન
જાણાઈ રહ્યું છે આહીં.
પુછે સમાજ માયા કયાંથી એ ? ક્ષત્રી જાળ મહીં જ્રમ
કોને છે ?

શું માયા અવિદ્યા ઇશ્વરને ? જે જ્ઞાન સ્વરૂપ; ઇચ્છા દ્વેષ
પ્રયત્ન દુઃખો જીવ માંહીં-

વેદાન્તી કથે માયા ન જુદી સા પ્રપંચ જાણો બાહ્ય થકી,
અજ્ઞાનથી જ્રમણા જીવ મહીં પ્રકૃતિ આધીન શરીર ધારી
જ્યારે બાકી ન કાંઈ-

જીવ પ્રહ્લજ તોપછી જ્રમ કેવો ? અજ્ઞાનનું કારણ શું ટેવો ?
પ્રભુને શું પ્રપંચી ઠરાવી દીધો ? કરનારો કોણ અનુભવ
સુખદુઃખ કેરો પુછે સમાજ-

સુખ દુઃખ પ્રપંચ અવિદ્યા સા મૃગજાળ માફક દેખાઈ રહ્યું
નથી કાંઈ મૂળે એમાંનું કશું કહે વેદાન્તી સ્વપ્નાવત આ
દુનિયાં મિથ્યા લાઇ-

નહિ સત્ય થકી મિથ્યા સંભવનવે આવે સ્વપ્ન વિના અનુભવ
'શું ઇશ્વર દેખે મૃગજાળ ભવ ? જીવ પ્રકૃતિ પ્રહ્લ ત્રણે
અનાદિશાસ્ત્રો માને સમાજ-

ષટશાસ્ત્ર મહીં વેદાન્ત ખરું સા જુઠાં પાંચ નકકી ઉચરું

મુળવેદ પ્રમાણે સત્ય ધર્મ. “અહં બ્રહ્માસ્મિ, તત્ત્વમસિ” બોલ્યો.
વેદાન્તી ત્યાંહી
'દ્વા સુવર્ણા સમુજ્ઞા સલાયા' ને 'તયોરન્યોપિપલં સ્વાદતિ'એ
શું વેદનાં વાક્યો જૂઠાં છે? પ્રકૃતિ વૃક્ષે જીવ બ્રહ્મ બે પક્ષી
અનાદિ સમાજ—

૩૬

જ્ઞાન, ઉપદેશ, વૈરાગ્ય.

[સમયાનુસાર. રાગ.]

આ નગરીના નૌ દરવાજા દશમું તેમાં ગુપ્ત દ્વાર,
તેની અંદર છે અતિ સુંદર અંતઃકરણનાં ચાર બગીચા—
પહેલું મન છે બીજી બુદ્ધિ ત્રીજી ચિત્ત ચોથો અહંકાર,
મનને ત્રાજવે સોદા તોળે જેની જેને છે દરકાર—
બુદ્ધિથી કરો માલ પરીક્ષા આ સાડું કે આ છે અસાર,
ચિત્તથી અંદર સમજી જીવો આ ઉપકાર કે આ ઉપકાર—
દશ ઇન્દ્રી તેમાં સોદાગર કરે સદાએ વણજ વેપાર,
આ વસ્તીમાં કામ ક્રોધાદિ માલની ગાંડડી ઉચકનાર—
વિકટ ખેપ આ બચાવો લાઈ રહીને તેમાં બહુ હુશિયાર,
નહિતો લાખ ચોરાશી ફેરા હુઃખ તણો નહિ રે'શે પાર—

૪૦

[ખમાચ. રાગણી]

કરણીના ઢંગ નિરાળા છે કરણીના ઢંગ નિરાળા છે—
કોઈ દિગંબર કોઈ પીતાંબર પહેરે શાલ હુશાલારે,
કોઈ ભુપતિ કોઈ સેનાપતિ કોઈ ગાડરના ગ્વાલારે—

કોઈ અંધ કોઈ લુલ્લા લંગડા કોઈ ગોરા કોઈ કાળા છે,
 કોઈ ભુખ્યા તરશ્યા વ્યાકુળ છે કોઈ મદપી મતવાળા છે-
 કોઈ ગંજેડી ભંગી ચરસી કોઈ પીએ પ્રેમ ખ્યાલા રે,
 જ્યાં સુંધી ફરે ન મનના મણકા શું થયું તરખીર માલાએ-

૪૧

[દીનાનાથ દયાળ દામોદર દરશનથી સુખ આપે છે] એ તર્જ
 આ કાયાની રેલ રેલથી અજબ નીરાળી છે-
 મનનું ધંજન બુદ્ધિ ફાઇવર કળો નસોનું બંધન જે પર,
 લોહીનું જળને વીર્ય અગ્નિ મળી ખાફ નીકાલી છે-આકાયાની.
 ઘન્ટ્રીયોનું રચીકે સ્ટેશન અંતઃકરણનું બન્યું જંકશન,
 સમ સંતોષ વિરાગ જ્ઞાનની લાઇન નીકાળી છે-આકાયાની.
 ઘંટી વિવેક શ્વાસની સીટી નાડી તાર ધ્વનિ લાગે ધીમી,
 જીવ છે સેકન્ડ ગાર્ડ સર્વ સંચા રખવાળી છે-આકાયાની.
 ઉત્તમ મધ્યમ આદિ, અધમ તન મેલ પેસેન્જર લોકલમાં,
 વટાવી કર્મ ટીકીટ ધર્મની ખેપ નીકાળી છે-આકાયાની.
 કામ ક્રોધ મદ લોભ મનૂરો દાવ પેચમાં બહુ શુરવીરો,
 ધર્મ અર્થ ધન કામ મોક્ષની લુટ ચલાવી છે-આકાયાની
 ગાર્ડ તે પ્રભુ ટીકીટ કલેક્ટર યોગધ્યાનની સુલાઇન કલીઅર,
 સેકન્ડ ગાર્ડ ગાડીમાં ગાર્ડથી મળતો ખાલી છે-આકાયાની.
 માત પિતા સુત આદિ આવે સ્વાથ મોહના શબ્દ સુશ્રાવે,
 માયા સીંચલ પડે ત્યાંજ બસ ગાડી ઉભાડી છે-આકાયાની.
 જીવ ગાર્ડ કે નરહે ફાઇવર ખાલી પડે ધંજન મારગ પર,
 હલી ચલી નહિ શકે શોકની પ્રથા પ્રણાલી છે-આકાયાની

૪૨

[જન્તળી જીવડા ઝાંઝવા દેખી શું રાએ] એ તર્જ.

સંસારી વગડે જીવડો મુસાફર જાએ,
રંજીતી તનડે વાહને બેચી સિધાવે
અનાડી મનડું સારથી સંગાથ થાએ-સંસારી.
દેખી આશા ઝાંઝવાં ઇન્દ્રી ઘોડા ધાય,
લગામ બુદ્ધિ ગઈ છુટી મનમુઠ ગોથાં ખાયરે,
નિયંત્રતા ચાબુક પકડે આધીન થાએ-સંસારી.
ઇચ્છા તૃષ્ણા કોતરે કામ ક્રોધ વડ વાધ,
લોભ મોહ તસ્કર મળે રાગદ્વેષબહુ નાગરે,
શમદમ ધૃતિખડગે શત્રુઓ સર્વે જીતાએ-સંસારી.
મદ મત્સરને ટેકરે છાઇ માયા જાળ,
અજ્ઞાની અંધારડે ઝાલે રાક્ષસ કાળરે,
હરિનામ શરણથી લય શોક દુઃખ કપાએ-સંસારી

૪૩

(મારૂં રાગણી).

કોણુ આપણે કયાં થકી આવ્યા કયાં છઈએ ને પછી
કયાં જવાના,
કરીએ શું શું કરી આવ્યા વળી આખર શું કરવાના-
શું શોધ્યું શું શોધવું શોધી રહ્યો શું આજ,
સત્ય કોણુ શાથી સરે શેમાં સઘળો સાર,
કોણુ આપણું કયાં સુધી કોણુ સદા સંગાથ,
એ સૌ ઉંડાં તત્વનો કરવો દીર્ઘ વિચાર,
કેવી રીતે ને શું લઈ આવ્યા છેલ્લે કેમ તેથી છુટવાના-કો.

૪૪

(રાગણી ભેરવી)

જીવ જાણુ જગત જ'નળી કલ્પી કાળની જાળ કરાળી રે-જીવ૦
 પકડાવી પાડે ક્ષણીધરને મોરલી નાદ મદારી,
 માયાનાદ તને લલચાવે રખે ન જાતો વિસારી રે-જીવ૦
 ચચડાવી બાળેજ પતંગને દીપક જ્યોત નઠારી,
 વિષયની જવાળા તુજને ખેંચે જો ન શુભ તે ધારીરે-જી.
 રખડાવી મારેછે મૃગને મૃગજાળ આશા અકારી,
 ધન્ય તૃણા તુજને મારે ગણીશમાં તે સારીરે-જીવ૦
 જકડાવી ઝાલે છે વચમાં મોતની ડાચી કાળી,
 મહારાણી શંકરને ભજી લે તો બચવાની બારીરે-જીવ૦

૪૫

(ભેરવી)

જીવે છે કરડી આંખે કાળ—
 ગુપ્ત રહીને પાથરી બેઠો ભવસાગર પર જાળ,
 માટે ક્ષણીક સુખથી લલચાતાં મનને પાછું વાળ-જીવેછે૦
 મૃગ જાળ દેખી જેમ ભ્રમેછે હરણા મારતાં કાળ,
 અંતે હાય અરે મરવાનાં માટે ગમાર વિચાર-જીવેછે૦
 સહેજે ભવસાગરને તરવા પુણ્ય તણી કર નાવ,
 જેથી મહારાણી અન્યુત પદ દૂર ન રહે લગાર-જીવેછે૦

૪૬

(રાગ માલકોષ-ન બોધ પ્રતિરૂપ ગુણુ ધનને) એ તર્જ
 કામગણે ન ધનિક રંકનૃપતિ જેમહણે સીંહઅજ મૃગ હસ્તી,
 માટે પ્રેમથી કર પ્રભુ ભક્તિ-કાળ.

સૂર્ય ચન્દ્ર ઇન્દ્રાદિ ગ્રહોને પણ નહિ છોડે તે નિજ કરથી,
રાવણુ રામ કૃષ્ણુ અર્જુનને ખાઈ ગઈ તેની મહાશક્તિ-કાળ
જ્યાં તે નકકી જવાનાં વૃક્ષ નદી ગીરિ સાગર પૃથ્વી,
ખોટી માયા આ અવનીની એક પલકમાં થઈ જશે હુતી-કાળ
રૂણુ સંખંધે આવ્યાં સૂષિટમાં તે ભરી પાછું જાવું મરી,
શ્રેય કરી લે જીવન કેરું નહિતો કર્મની ન્યારી ગતિ-કાળ.

૪૭

(કુમરી.)

ખાજી ગરની રચના જેવી સમય રમત રમનારો રે-ખાજી.
ખજી અખજી એ સમયની રચના સમય નરતે સાચોરે-ખા.
સમયે રામે રાક્ષસ હણીયા થતાં સમય ફરનારો રે,
ગ્રીતાને રાવણુ હરી આલ્યો ગર્વ અતિ ધરનારો રે,-ખાજી.
યુદ્ધ કરાવ્યું મહાભારતનું કંસ સંગ લડનારો રે,
સમયે હણાયો ભીલને હાથે કૃષ્ણ મહાખજી વાળોરે-ખાજી.
પાંડવ સેન્ય સંહાર્યું અર્જુન ગાંડીવનો ધરનારોરે,
સમયે લુટાયો તસ્કર હાથે સમય પંથ છે ન્યારોરે-ખાજી.
સમયે પૃથુરાજે શા કીધા ઘોરીના સંસ્કારોરે,
તે ઘોરીએ પ્રથુને ખાંધ્યો થતાં સમય પડનારોરે-ખાજી.
પ્રતાપી રાણો દ્રુપદ સાથે લડ્યો સજી તલવારોરે,
સંતાપ્યો તે યવનો ભયથી થતાં સમય ખડનારોરે-ખાજી.
પ્રણિ મતથી અંગેજે જોયો હિન્દુસ્થાન કીનારોરે;
સાર્વભૌમ થઈ તખ્ત ખેડા થતાં સમય ચમકારો રે-ખાજી.
સમયે હાકમી સમયે ચાકરી સમય સમયનો વારોરે,
સમયે મહેલ મેડીમાં વસતો ઝુંપડીનો વસનારોરે-ખાજી.

સમય સમયનો હેરોફેરો સંમય સમય પલકારોરે,
સમય સદાનો જન સમજે તો કદી નહિ પડનારોરે-આજી.

૪૮

(કાલીંગડો. પતા નવ લગા મચ્છંદરકા) એ તજ્જ.
મહા ભવસાગર આભારી તણાતી જાય કાય તારી મહા ભવ.
તન નૌકા ને ક્રોધ કામાદિ પવને લીધું ઘેરી,
હાથ પડ્યા છે ભોંયે તારા થયો બુદ્ધિનો વેરી,
નથી બચવાની હવે બારી. મહા ભવ.

સંત પુરૂષાણિ શુદ્ધ શીખામણુ તુજને લાગી બારી,
બાધો નહિ તેં કદી આચકો પરસ્ત્રી કહેતાં બ્યારી,
નારી ધન સુખ સીમા ધારી. મહા ભાવ.
શ્રી હરીનું તેં તુજ હૃદયેથી નામજ દીધું વિસારી,
હવે તૃષા સમયે શું મારે કાંકાં શોધવા વારિ,
હવે ભજ પરમેશ્વર સુખકારી. મહા ભવ.

૪૯

(પ્રાણીઆ ભજી લેને કીરતાર) એ તજ્જ

પાપીઆ પાખંડને પુજનાર તારો બુડ્યો બધો અવતાર,
નાહ્યો ધોયો તું સાખુ ચોળી ને લુછ્યો લઈ દુવાલ,
મનના મેલને લુછ્યો નહિ તેતો ડુબ્યું નરકને ખાલરે. પાપી.
ઘોતી પીતાંબર ઉજ્જાં પહેર્યાં ઓર્થાં અરીસે વાળ,
દર્પણમાં તો લાગે તું ઠાવકો પ્રાણીઓ તારો ચંચાળરે. પાપી.
ચન્દનના લેપડા કીધા શરીરે ટીલાં લગાવ્યાં કપાળ,

ગારા કાદવમાં હૃદય સડે છે તેની લીધી ન સંભાળરે. પાપી.
 સોનાં રૂપાનાં આસને ઉંચે બેઠો કરીને કમાલ,
 અંતઃકરણ ક્યાં ખાડે પડ્યું છે તેની ન લેતો સંભાળરે. પાપી.
 ધીના દીવા તેં સામે સળગાવ્યા પાડવા મુખ અંજવાળ,
 અંધાની માફક ભટકતા જીવનો ટાળ્યો નહિ અંધકારરે. પાપી
 નાક પકડીને સંધ્યા કરે તું આડંબરેથી અપાર,
 ચિત્તમાં ચીંતવન એાં ને બદલે રાંડ વેશ્યાનું દારરે. પાપી.
 હાથ ઘાલીને ગૌ મુખીમાં ફેરવે દંભે માળ,
 ગાયત્રી કેરા પ્રણવની સાટે ચાલે વિષય વિચારરે પાપી આ.
 મોટો ગણાવા વેદો પઢાવે પોપટીઆની પાસ,
 ઇશ્વર જ્ઞાનને બટ્ટો લગાડે કર્મો તારાં કંગાળ રે-પાપી આ.
 લુખી કીર્તિના ખોટા લોભે તું દાના તણો ડોળ ઘાલ,
 એમ નહિ થાયે તુજ પાપ કેરાં પ્રાયશ્ચિતો દુષ્કારરે-પાપીઆ.
 ચાલે ચડીને આંખડી ઉપર એાદીને સાલ દુશાલ,
 સીંહનું ચામડું ગધેા ધરેતોય રે છે તે મૂઢ ગમારરે-પાપીઆ.
 મોટો બધાથી માને પોથાને આપ વખાણ બહુ ગાય,
 સગાં સંબંધી ગુરૂજન સૌને દેતો નથી આવકાર રે-પાપીઆ.
 પાપો પોતાનાં ભુંડા છુપાવા કરે પ્રપંચો હજાર,
 તેમ છતાં પણ પડઘો ફુટે અંતર બળતી જવાળ રે-પાપીઆ.
 દુનિયાં બધીને દંભે ઉડાડે મનાવે તુજને સાર.
 ઇશ્વર તુજને એાળખે ભુંડા લેશે તારો તે કાળરે-પાપીઆ.
 માટે હવે વાટ વસમી વિચારી સાચાંને કર સ્વિકાર,
 આગ્ય તેમ પાંપળાં સર્વે તજી દે મહારાણીશંકર ધારરે-પાપીઆ,

(નવી તર્જ. માટે)

મદમાં કુલાઈ માંકડા અભિમાન તું શાને ધરે,
 અથાગ જળ સમુદ્રમાં છો ટીપું તું નિશ્ચયે ખરે-મદમાં.
 ખુબ ખાઈ બકરો થયો રાતો ખાટકી દ્વાર,
 તે જાણે ધણી માહરો પણ ખાશે છરી કેરી ધાર રે,
 તેમ કાળ કસાઈ છે કારમો રહ્યા ટાંપી સહુપર કયારનો
 માટે ધરે અભિમાન મૂરખ ગાંઠડો નહિ લે અરે-મદમાં-
 જેમ માટીનું પુતળું ચાળા કરે અપાર,
 ખુબી નહિ માટી તણું પણ ચાંપતણો વહેવાર રે,
 તેમ જીવ દીવો કળ દેહમાં ઠરી જતાં ચડે તન ચેહમાં,
 માટે મુકી દે મમત્વ મનથી જેથી તન તડ્ડી ન રહે-મદમાં.

[રાગણી, સાહેણી].

મેલીદે મમત્વ હે જીવ જીવું છે કાલે મરી,
 હાય ચૌવન પલવિષે ખરે ધૂળમાં જશેલણી-મેલીદે.
 વિન્ન ધામ ધરા પ્રજા નહિ સાથ આવે તાહરી,
 મુજબંધનનાં બધાં તે માનજે નક્કી કરી-મેલીદે.
 સદા રહે છે પાસ તારી ક્રોધ કામ છુપા અરિ,
 જીતીશ જોતું તેમને તો જઈશ આ દુનિયાં તરી-મેલીદે.
 છોડી ક્ષણિક સુખ આ જગતનાં ચાખીજો અમૃતજરી,
 સુખ અવિચળ પામવું તો લાવથી લજીલે હરી-મેલીદે

૫૨

(રાગણી હોરી].

નથી મન કોઈ સગું અહીં તારૂં
 દુનિયાં સ્વાર્થ ભરેલી દીસે પ્રપંચ જ્યાં ત્યાં ભાળું
 પણ માયામાં તું લપટાઈ કેમ કરે માડું માડું,
 જુહું છે આ જગ જાળું-નથી મન.
 માંડ મળ્યું છે મથતાં મૂરખ મનુષ્ય તન આ સાડું,
 જોતેનું નવ જતન ક્યું તો માનજે હીરો હાથું
 જુડ્યું લવસાગર ગાડું. નથી મન.
 માતપિતા દારા પુત્રાદિક બંધન મૂળ વિચાડું
 પરીચય પણ પોતાનો ખોટો આંખ વિચાએ અકાડું,
 ખડું સ્નેહી પુણ્ય થનાડું. નથી મન.
 આત્મજ્ઞાનથી જો અવલોકી દઈ ઇન્દ્રીયને તાળું,
 શમ દમ કુંચી રાખ સાથમાં કર હરિનામજ પ્યાડું,
 હું તો એાં બ્રહ્મ ઉચાડું. નથી મન.

૫૩

(રાગ ભૈરવ)

મન કેમ રહું તું છુપી અરે,
 કામ ક્રોધ મદ મોહ લોભ તુજ પર આવીને ચડાઈ કરે. મન.
 શમ દમ સાથ સલાહ કરીને શાન્તિ અસ્ત્ર તુજ હસ્ત ધરે,
 પછી અધિપતિ તુજ સૈન્ય તણો સંતોષ પ્રબળ થાશેજ ખરે. મન.
 ક્ષમા દયા તે તુજ રથ કેરા અશ્વ બનાવી હવે વિચરે,
 પ્રવીણ શૈર્ય સારથીજ તેનો ધૃતિધન નવ તું વિસરે. મન,

ધર્મ ક્ષેત્રછે યુદ્ધ તાણું સાધન સુંદર તું શાને ડરે,
જો મહારાણીનો મત માન્યો જીતીશ ચહિ તો નાહક મરે. મન.

૫૪

(રાગણી ધનાશ્રી)

કેમ ન ચક્ષુ ઉઘાડ અરે તું કેમ ન ચક્ષુ ઉઘાડ.
હંસ થઈને શાનેકરે તું કાગનું કામ લખાડ,
મુકતા મુકી ખાઈશ ધુળતો પહોંચીશ મૃત્યુ દ્વાર- અરેતું.
પશુ અને તુજને આખ્યાં સરખાં લય નિદ્રા અહાર,
જ્ઞાન વધારે તુજને મળીઉં તેને નવ વિસાર, અરે તું.
ધન પુત્રાદિક સગાં કુટુંબી માયા તણે પ્રકાર,
તે સઘળાંને ખરે માનજે એક પ્રપંચી ધાડ, અરે તું.
સત્ય સલીલને ચીંચી સર્વદા પાપ પુણ્યનું ઝાડ,
જેથી મહારાણી અચ્યુત પદ દુર ન રહે લગાર. અરે તું

૫૫

(હરિ ભજન વિના દુઃખ દરીઆ સંસારનો) એ તર્જ-
ભજીલે ભગવાન મેળવવી હોય જો શુભ મુક્તિ વાટમાં,
કામ પ્રભુ પ્રસાદ માયામાં કુલાઈ ફેગટ ફાટમાં-
ક્ષણ ભંગુર દેહ આ પડવાનો ફરી મનુષ્ય જન્મ નહિ જડવાનો
કાળ રાક્ષસ આવી જડવાનો-ભજીલે.

ધનધામ ધરા અહીં રહી જશે સદગુણ સર્વેમાં ગાવાશે,
માત્ર પુણ્ય પાપ સાથે-ભજી લે.

પામર પલવાર વિચારીજો નશ્વર સંસાર નિહાળી જો,
 પુણ્ય પોપટ પેઠે પાળી જો--લજી લે.
 અરે પાપ તણો નવ છેઆરો નથી પુણ્ય તણો માથે ભારો,
 હવે ઉપાય કે'શું રહ્યો તારો--લજી.
 નિન્દા કરવે રસના તારી ધન યૌવનમાં રૂચિ તેં ધારી,
 હરિ ભજનરૂપી તું પી વારિ-લજી.
 ભાંવે કરી લે ભક્તિ તેની નવ રાખવી તેમાં બેચેની,
 પ્રભુ શરણુ પ્રીતે તું ગ્રહી લેની--લજી લે.

૫૬

(નામ જપી લે તું પ્રાણ નારાયણ નામ) એ તર્જ.
 તૃષ્ણા તજીલે તત્કાળ તર્ક કરી તૃષ્ણા તજીલે,
 સેવી શ્રી શંકરનું શરણુ ભવ્ય ભવસાગર તરીલે--
 નાવરૂપ આ શરીરછે ક્રોધ કામાદિ પવન,
 વળી સંસાર સમુદ્ર છે તેમાં જશો તણાઈ આતન-તર્કકરી
 દાંતો સઘળા પડી જશે શ્વેત આવશે વાળ,
 હાથ લાકડી પકડશે પણ તૃષ્ણા થાશે બાળ-તર્કકરી.
 તૃષ્ણા પૃથ્વિ ધીરજ તણો નદી કરનારી નાશ,
 જળ મનો રથ વહી રહ્યું છે તરંગો રૂપીણી આશ-તર્કકરી.
 રાગરૂપી મગરો વસે તર્ક વિતર્કની મીન,
 મોહરૂપી અતિ ભમરીઓ જેમાં માયારૂપી મહાખીણ-તર્કકરી
 શમ દમ શાધ વિવેકથી પ્રભુમાં રાખી પ્રીત,
 નિશ્ચે હરિપદ પામશે મહારાણી શંકરની એરીત-તર્કકરી.

૫૭

(ભૈરવની તર્જ).

છે જીંદગીનો રણપંથ વિકટ વેરાન--

સુખ પૃક્ષન ત્યાં દેખાશે જળ અંઝવાનાંજ ભાસેપાન-જીંદગી.
 પ્રાણ પારેવડું ત્યાં ઉડયું જાય આશામા હુર્ષનો માર્ગ જણાય,
 તેવામાં શોક વંટોળીએ વાય અધર નીચે ઉંચે અફળાય,
 તારે ત્યાં કોણ વિના ભગવાન-જીંદગીનો.

૫૮

(નવી તર્જ).

પડયું તન નાવ ભવસાગર મહીં અથડાતું જાયરે,
 કામ ક્રોધ લોભ મોહમદ આદિ પવન તેને વાયરે--
 માયા રૂપી પહાડ ઉભો આડો લોહ ચુંબકનો જ્યાં,
 ખેંચે નિજ જોર કરી તન નાવ તેથી જાય ધસાય ત્યાં
 ઢસડાઈ તે ભાંગી જશે નહિ ક્યાંય પ-તો લાગશે,
 લેશે હલેસું નામ હરિ જો જીવ ખલાસી ઉગરશે-પડયું તન.

૫૯

(ખમાચની તર્જ)

મોહ જળ ગુંથી કપટી-કુર કાળે જગમાં--
 ભુલી જીવ અંધજાય પાસ મરે ફંદમાં ફસી અકાળે પલમાં-મો.
 હાડચામ ગંદકીની કાય બની કાચી મન નરકનો કીટ નર્ક
 કુંડે રહ્યો રાચી,
 ખાય ફેરા મુઠ લખ ચોરાશી પામે નહિ ક્યાંય શાન્તિ મુક્તિ
 ચડી અટપટી ઘટ માળે ભ્રમમાં-મોટ જળ.

(દીલમારૂં માને નહિ મનદું ઠરે નહિ કોનેવરૂં હું તાતજી,
 મનમારૂં મસ્તાની મગરૂર માની સમજે ન સીધું સાનમાં
 હું વારૂં ઘડીઘડી આડું ફરીફરી તોએ ને લેતું ધ્યાનમાં--મ.
 માળાથ્ર હું કરમાં કદી હરિ નામને જપવા જરી,
 કુદતું તરત અહીં કે તહીં જતું માંકડું વિષયે સરી,
 ઉંઘમાંય મૂળ હસાવતું જળકાવતું ને રડાવતું
 બહું રંગમાં ચંચળ રમાડે વાંદરૂં વશ નાથતું
 વૃત્તિ તાળું વાસી લઈને સુકર્મ આવી હું પુરૂં હવે
 જાંદીખાનામાં--મન મારૂં.

ગજલ.

દિલ રંગ્યું નહિ જોણે કપડાં રંગાવે શું થયું?
 સત્ અસત જાણ્યું નહિ પંડિત કહાવે શું થયું?
 છે જગતનો ઇશ જે તે, પર ન દૃઢ વિશ્વાસ છે,
 આર્યોમાં નામની ગણના સુખથી કરાવે શું થયું?
 વેદથી અનુકુળ જે કરતા નથી આચાર કંઈ.
 રૂઝ યજ્ઞ ને સામનાં લાખણ સુણાવે શું થયું?
 છે સૃષ્ટિનો એક સ્વામી રૂપથી તે છે રહિત
 તેના વિના કોઈ અન્યને મસ્તક નમાવે શું થયું?
 વેદથી અનુકુળ જે કંઈ શાસ્ત્ર માનો સત્ય છે
 તદ્વિરૂદ્ધ ને બાહ્ય મત લાખો ચલાવે શું થયું?
 પૂજતા ફરો અજ્ઞાનથી મૃતશિલા જળ ધાતુ કાષ્ટ

પૂર્ણ ચેતનને મનાવો, જડમનાવે શું થયું ?
 દશને વશ કરો નહિ વળી ક્રોધનો અગ્નિ છે તીવ્ર
 ભસ્મને ધારણ કરે કે કચ વધારે શું થયું ?
 માંસને છોડ્યું નહિ વળી મદના મદમાં છે મગ્ન.
 લઈને માળા હાથમાં મણકા ફરવે શું થયું ?
 અન્નને ત્યાગું જેમણે ખાઈ વનમાં કંદમૂળ.
 જાણ્યો ન બ્રહ્માનંદને તો તન સૂકાવે શું થયું ?
 વર્ણ છે ગુણ કર્મથી મા જન્મનું અભિમાન કરો
 આપ દાદાના ગુણોનાં ગીત ગાયે શું થયું ?
 વર્ણ ત્રણ માટે કહ્યો ઉપવીતનો ઉપદેશ જે
 છોડી નિજ સદ્ગર્ભને કંઠી બંધાવે શું થયું ?
 જીવતાં માને ખાપને આદર કયો જેણે નહિ.
 અવસાન સમય પછી પ્રથા ધનને લુટાવે શું થયું ?
 ઇન્દ્રમણિ ગુરૂની કૃપાથી જેણે શોધ્યું સત્યજ્ઞાન
 મૂર્ખો બધા તેપર કદી શાસ્ત્રો ચલાવે શું થયું ?

૬૨

પ્રાણી રક્ષા. (વૈદરભી વનમાં વલવલે) એ તજ
 હાય મરે ગૌ માવડી દીન રાત હજાર,
 સાચું નાણું આર્ય વર્તનું થઈ જાતું ખુવાર-હાય મરે.
 ખેતીવાડી વેપારમાં સાથી તેનો આધાર,
 જીવન ખડું આ દેશનું માનો તેની મોઝાર-હાય મરે.
 દૂધ દહીં ઘી આપતી જે છે ઉત્તમ અહાર,
 જેના થકી આ હિંદનો ચાલે શુભ વ્યવહાર-હાય મરે.

ગણ્યા ગણાય ન તેમના લાખો ઉપકાર,
તેને કૃતધ્નીઓ કાપતાં નવ કમ્પે લગાર-હાય મરે.
મુવા પછી પણ આપતી નિજ ચામનેહાડ,
એવી ગરીબડી રાંકની આર્યો કરજોને વહાર-હાય મરે.

૬૩

(ચોપાઇનો ઢાળ)

લખ્યા મનુષ્યે આઠ કસાઇ મનુસ્મૃતિમાં જુવો લાઇ,
પ્રથમ સલાહ તણો દેનાર ખીજો પ્રાણીને હણનાર,
ત્રીજો અંગ જુદાં કરનાર ચોથો કાપીને ધરનાર,
પંચમ વેચે તેય ગણાય છઠ્ઠો લેનારેય મનાય,
પીરસનારોં સ્પૃહામ થાય અષ્ટમ પાપી જે તે ખાય,
માટે છોડો માંસ અહાર રાક્ષસ પદ્મિના ધરનાર,
ઇશ્વરનાં સૌ પ્યારાં બાલ ભાંડુ ગણીને રાખો વહાલ,
જેવા કરશે તે પર હાલ તેવી પ્રભુ તમ લેશે ભાળ.
ઇશ્વરની જે કૃતિઓ સાર તેને ભાંગે પાપ અપાર,
આજ્ઞા દે છે વેદ કુરાન પશુ પ્રાણીનાં રક્ષા પ્રાણ,
માટે માનો પ્રભુની આણ મહારાણી શંકરની વાણ.

૬૪

(માઠ રાગણી)

દીલમાં દયા કંઈ દાખવો દીન પ્રાણીને સંહારતાં,
ઇશ તાતનાં બચ્યાં સહુ તે આપણાં ભાંડુ થતાં. દીલમાં.
નીચ સ્વાર્થને સાધવા છાંડો મનથી રહેમ,
નીક ચલાવો ખુનની પણ થાશે તમારૂંએ તેમરે,

માથે ઇશ ન્યાયાધીશ છે વડો કરે પુણ્યને પાપ તણો ધડો.
 વાવો કુંકર્મિ ખીજ તો લણુશો ફળો ખુરાં સદા, દીલમાં.
 સૌને બહાલો જીવ છે જેમ આપણે હોય,
 બાઇબલ વેદ કુરાન સૌ બોલે અહિંસાનો બોલરે,
 દયા ધર્મ બધાનું મુળ છે ખરું ઇશ્વર કેરું નુર છે.
 માટે ખુદાનાં બાળપર કમ્પો છરીને ભોંકતાં-દીલમાં.

૬૫

इन्द्रो विश्वस्य राजति । शत्रो अस्तु दिपदे शं चतुष्पदे ॥
 यजुः अ. ૩૬ મં. ૮॥

(રાગણી સોરઠ)

હે ઇન્દ્ર પરમૈશ્વર્ય વા બ્રહ્માંડનાં રાજન.
 સર્વ પ્રકાશક આપ છો વળી રક્ષક પ્રાણી માત્ર,
 કૃપા કરી અમકુળ પરિવારને સુખદાયક હો નાથ-બ્રહ્માં.
 હાથી ઘોડા ગૌ પશુ કેસ સુખદાયક હો તાત,
 જેથી રહીએ સદા ખુશીમાં અમ લોકો સૌ સાથ-બ્રહ્માં.

૬૬

ત્યું નટવર વસંત થૈ થૈ નાચી રહ્યો) એ તજ.
 તું જગકર અનંત અહિં તહિં વ્યાપી રહ્યો-એ ટેક.
 વ્યાપી રહ્યો સરવ માપી રહ્યો-તું જગકર.
 અજન્મ અજર અમૃત્યુ તું, અદ્વેય અમર અપાર,
 અખંડ અવ્યય અનુપ તું એકાક્ષર એકાર,
 ૪

જગમાં ન કોઈ તારાં માતા કે તાત બ્રાત,
 ઇશ્વર અસંગ તું અનાદિ રહ્યા-તું જગકર.
 સ્થૂળ સૂક્ષ્મ કારણ ત્રણે, દેહ રહિત અશરીર,
 અકાય વેદ વદે યજ્ઞ, અવ્રણ અસ્નાવિર,
 શુદ્ધ બુદ્ધને મુકત સ્વભાવ, સ્વયંભુ સ્થાયીરે.
 છો શિવ સન્નિવૃત્ત આનંદ મુકિત દાઈરે,
 શબ્દ સ્પર્શ રૂપ ગન્ધને, રસ વિષયોથી રહીત,
 પંચેન્દ્રિય ગોચર નહિ, યોગ જ્ઞાનથી સ્થીત,
 જીવોથી શ્રેષ્ઠ ખરે જડતાથી છોપરે.
 તારી ઉપાસના હું ધારી રહ્યા-તું જગકર.

૬૭

(એ તો મુશ્કીલ નહિ કોઈ કામ કામ કામ) એ તર્જ.
 ભાવે સર્વે જગ્યા મુખ એમ એમ એમ,
 એમ મુખ એમ એમ, મુખ એમ એમ એમ-ભાવે.
 નામ સરવમાં એ છે ભારી, વેદે ધ્વનિ તે આદિ ઉચ્ચારી
 મૂળ મન્ત્ર મહિમાં મુખકારી તેને ધારણ કરે બધી
 કામ કામ કામ,

બધી કામ કામ કામ, બધી કામ કામ કામ-ભાવે.
 અકાર ઉકાર મકાર તેમાં વિરાટ અગ્નિ વાયુ એમાં.
 આદિત્ય ઇશ્વર પ્રજા મમાં, જેનું લજ્જન કરે ખીલે
 રોમ રોમ રોમ,
 ખીલે રોમ રોમ રોમ, ખીલે રોમ રોમ રોમ-ભાવે.
 કામ ક્રોધ મદ લોભને હરતા, શોક મોહ ભય દુર તે કરતા,

શુદ્ધ પ્રકાશ હૈયામાં ભરતા, આકાશે જેમ રવિ સોમ
સોમ સોમ,

રવિ સોમ સોમ સોમ, રવિ સોમ સોમ સોમ-ભાવે.
પ્રહ્લ રહ્યા ઘટઘટમાં વ્યાપી, મુક્તિદાઈ પ્રભુ તે અવિનાશી
તુટે લક્ષ ચોરાશી ફાંશી, જ્યારે સાચી ભક્તિનું ચડે
જોમ જોમ જોમ,
ચડે જોમ જોમ જોમ, ચડે જોમ જોમ જોમ-ભાવે.

૬૮

રાગ પહાડી.

અખંડ સત્ય રૂપ તું અનંતખંડ સ્વરૂપ તું,
અસંગ યોધ રૂપ તું અનુપને નમું નમું-અખંડ
ન રક્ત પિત્ત શ્યામ તું ન દુષ્ટ પુષ્ટ ક્ષામ તું,
ન હસ્વ દીઘ ધામ તું અકામને નમું નમું-અખંડ
અનાદિ સૃષ્ટિ કારણ, સમસ્ત વિશ્વ ધારણ,
સંહારણ સંહારણ અકારણ નમું નમું-અખંડ
નિરંજન નિરાશ્રય સુશુદ્ધ ષુદ્ધ અવ્યય,
અજ અમૃત્યુ અદ્રવ્ય સ્વય સ્વય નમું નમું-અખંડ
પ્રચંડ ચંડ વ્યાપક સુખાયક ભયાનક,
ચરાચર સુનાયક સુધારક નમું નમું-અખંડ
કૃપાળ આનંદેશ્વર ગિરે મને અગોચર,
દયા કર પરાત્પર વિશ્વંભર નમું નમું-અખંડ
અચિત્ય સર્વ શક્તિ તું અગમ્ય મુક્તિ દાઈ તું
અતર્ક વેદ શાસ્ત્રય ભજી ભજી નમું નમું-અખંડ

મહા પ્રભુ અનામય સુવેદ જ્ઞાન ચિન્મય,
પ્રસન્નથા વિભુસ્વય નમું નમું નમું નમું-અખંડ
૬૯

ધૈશ્વર ભકિત (ભેરવીની ગજલ)

શ્રી હુરિ લે હાથ મારો દીનપર કરૂણા કરી
દીનપર કરૂણા કરી દીનપર કરૂણા કરી-શ્રી હુરિલે.
સંસાર સાગરમાં અરે અથડાઉં છું હું કષ્ટથી
પણ પાટીઉં તુજ નામનું છોડું નહિ હું તો જરી-શ્રી.
તું તો કદી વિસ્મરણથી મુજ રંકને દેશે તજ
પણ આ કમળ ભાનુ વિના તલસી નકરી જશે
ખરી-શ્રી હુરિલે.
માત તાત સર્વસ્વ માડું માનું હું તારા વિષે
માટે ઘટે નહિ તુજને નિજ બાળ જવું વિસરી-શ્રી.
હૃદય મહારાણી તણું છે સદા હે પ્રભુ પાસ તારી
ખેંચી લે કર માહરો જાઉં હું આ ઉદ્ધિ તરી-શ્રી.

૭૦

રાગણી આશાવરી-(હૃદયે વસજો હૃદયેશ્વરી.)
દયા સિંધુ પ્રભુ અંતર્યામી સદાનંદ જગદીશ્વર સ્વામી--
સર્વ પ્રકાશક સર્વ ઉપાદક અભય અનંત અનુપમ વ્યાપક
દુઃખ વિનાશક સૌ સુખદાયક નિત્ય પવિત્ર સકળ જગ
નાયક-દયા

પૂર્ણ બ્રહ્મ સૃષ્ટિના દાતા સૌના બ્રાતા પિતાને માતા
 સત્ય સ્વરૂપ સનાતન જ્ઞાતા પરમાનંદ પરમ સુખદાતા હ.
 નિર્વિકાર નિર્ભય અવિનાશી વિશ્વદેવ ઘટ ઘટમાં વાસી
 સૂર્યાદિ સૌ લોક પ્રકાશી અન્ધકાર અજ્ઞાન વિનાશી--દય.
 પરમ કૃપાળુ કૃપા દગ નાખો શરણાંગતની લજ્જા રાખો
 ઉત્તમ જ્ઞાન હૃદયમાં આપો સત્ય વિનાની ક્ષણ પણ કાપો
 પ્રતિ મિત્રતા સૌપર છાયે વેર વિરોધ નજીક નવ આવે
 મનમાં વિદ્યા જ્ઞાન સમાયે બહાર અવિધ્યા નીકળી જાયે-
 ધર્માર્થે શુભ ચિત્ત જડાયે આપ તણા ગુણ નિશદિન ગાયે
 જીવે ત્યાંસુધી આનંદ પામે મરણ સમયમાં મોક્ષ વિરામે
 દીન દયાળુ પરમ સુખદાઈ લખી ન જાએ તમ પ્રભુતાઈ
 સત્ય ધર્મની કરો અધિકાઈ આપ વિના નહિ કોઈ સહાઈ-

૭૧

રાગણી જે જે વાંતી.

મંગળ આરતી પ્રભુ પદ કેરી હિત ચિતથી જન ગાઓ
 પ્રીતની પૂજા પ્રેમ પુનરી. કરીને અતિ સુખી થાઓ-મં.
 કાયા કંચન થાળ મન માણેક મોતિ મુકતા મેળાવો
 નિજ પ્રકાશ કોટી શશિ શોભા અખંડ જ્યોત જગાવો-મં.
 વેદ પુષ્પ સત ધર્મ ધૂપને લાવના તિલક ચડાવો
 અચ્છત આચાર વિચાર સત વસ્ત્રો જ્ઞાન નૈવેદ્ય ધરાવો-મં.
 અનહુદ ધુનનાં વાજાં વાગે ભક્તિથી નાચ દેખાડો
 પ્રેમ જ્ઞાનની અદ્ભુત લીલા દેખી દેખી બલિ જાઓ-મંગળ.

(દરબારી કાનરો).

હરિ ભવસાગરથી તારો-

સાર ન દીઠો કાંઈ સપ્તિમાં તુજ વિણ એકે સારો-હરિ.
પાપ કાગ પ્રેમેથી પાળ્યો પુણ્ય પોપટને અંતે માર્યો
મગડરીમાં હું મરડાયો નથી રહ્યો કંઈ આરો-હરિ.

કામ કપટીને કોડે કીધો પ્યારો સુહૃદ મારો
ક્રોધ લોભ મદ મોહ સર્વદા કાંધે ઉચકનારો-હરિ.
ભોગ વિલાસ વિષે મેં માન્યો ઉત્તમ આ જન્મારો
ગુરૂજન સગાં સંબંધીને દીધા નહિતે આવકારો-હરિ.
ભલો ભુડો પણુ હું છું ખરેખર બાળક નાથ તમારો
માટે મહારાણી શંકરને રહેમ કરી ઉગારો-હરિ.

(મારા તનમાં મનમાં ભર્યો છે ઠર્યો છે) એ તર્જ.)

પ્યારા પ્રભુને પ્રણવું વિનવું દુઃખ સદા દુર થાવા-
વળી જાણીને તેના ગુણ સાર્થ સ્તવું સમીપમાં જવા-પ્યારા.
અગ્નિ વરુણ પ્રજાપતિ ઇન્દ્ર મિત્ર સુપર્ણ ને ચન્દ્ર
બ્રહ્મા વિષ્ણુ શિવ નામધણેરાં કામિક ગૌણિક ભાવા-પ્યારા.

(પિયુ પરદેશીને કહેજો પ્રણામ હુમારા) એ તર્જ

પ્રભુ શરણાંગત હું આવું સમીપ તમારી
લેલો આ બાળ ઉગારી-પ્રભુ.

માન્યો તને પથ્થર કરી તજી પ્રેદ આજ્ઞાને પરી

જપ ધ્યાન સંધ્યાને વિસારી હોમ યજ્ઞ ભુલ્યો હરિ
મેં બ્રહ્મચર્યે મોહથી તુજ ગાન શ્રંગારી કર્યાં
ટેવ્યો તને વ્યભીચારી કામી પોટલાં પાપે ભર્યાં
મેં માનીને જડ તુજને સામે કરી દ્રષ્ટિ ખુરી
કીર્તન મુખે પણ પેટમાં તો સ્ત્રી પતિ વિષથી છુરી
ખં બ્રહ્મ એમાં મુકી દઈ-હાં-હી-હું-ખંખ બુઠાં જખ્યાં
આત્મા કર્યો જડ સેવી જડતા બુદ્ધિ જ્ઞાન કુવે ખખ્યાં
ફળીયાં સુકર્મ કોઈ પૂર્વ જનમનાં બુદ્ધિ સુધારી જઢતા ટાળી
મુક્તિ કડું અવ મારી-પ્રભુ શરણાંગત.

૭૫

ગજલ.

સુણો જગદીશ વિનંતીને તમારી આશ ભારી છે,
કૃપા કરીને સુધારો આ દશા બગડી અમારી જે,
અવિદ્યા દેશમાં ફેલી થયો મૂરખ આ ભારતવર્ષ,
બગાડી રીતી નીતિને પરસ્પર વેર બારી છે,
રહ્યું ના ધન જરા અહીંઆ નથી રહેવા તાણીઆશ,
નિર્દયમતા છ આળશ છે અરે ભારત ભીખારી છે,
અમારા દેશના વૈશ્યો મહાજન, બ્રાહ્મણો, રાજા,
જરા એ સીકલો ઝાંખો ખરી આશા તમારી છે.
કરો કંઈ અમપરે દ્રષ્ટિ હુતા કેવા ને આજે શું,
નહોતી બીડી કે ચુંગી જેનાથી જન ખવારી છે,
નથી કંઈ દેશની મમતા કોઈ ભારતનિવાસીને,
હવે શું યત્નને કરવો શિરે બહુ દુઃખ ભારી છે,

નહિ એવા હીરાં કોઈ અમોને કાંઈ ધીરજ દે,
કઈ આ રીત હે પરમેશ ! નયનથી રકત જારી છે,
વધારે માતૃ ભાષાને ડુબી ગઈ હાય ખાડીમાં,
વિના વૈદિક વિદ્યાસુ ખુરી હાલત અમારી છે,
સુણો શિક્ષા અમારી આ અરે ભારતતણા વાસી,
નહિ તો દીન પ્રતિ દીનમાં જરૂર સૌની ખુવારીછે,
કરો શુભ એકતા દીલથી કપટ છળને દૂરે ત્યાગી,
મળો સાં પ્રેમથી સજ્જન વિનંતી એ અમારી છે

૭૬

(મને સહાય કરશે મોરારીરે બહારે ચડશે) એ તજે.
પ્રભુ મહેર કરજો તમારી રે દીન દાસી ભારત દુખિયારી,
થઈ છે ખીચારી વેઠીને લાચારી.

હાય કર્મો તણી ગતિ ન્યારી-પ્રભુ.
પ્રાપ્તિલો ભંગેડી અભણો ભીખારી ક્ષત્રી વ્યસની કાતર વ્યભિચારી
વૈશ્ય કાચડી છોડ જારી જ્યાં ત્યાં છે હાડમારી-પ્રભુ.

૭૭

यो भूतञ्च भव्यञ्च सर्वं यश्चाधि तिष्ठति स्वर्ग्य स्यच
केवलं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ अथर्व वेदे । काण्डे १०
प्रपाठके २३ अनु. ४ मं. ३१

લાવણી

જે ત્રણે કાળ વ્યહવાર તણા છે સાતા
જે સર્વ જગતના સ્વામી કરતા હરતા

સુખ સ્વરૂપ જે દુઃખ લેશ માત્ર નહિ સહતા
તે જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મને નમસ્કાર સૌ કરતા (૧)

यस्य भूमिः प्रमान्तरिक्षं मुतोदरम् ।
दिवं यश्चક્રે मूर्धानं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः॥
અથર્વ । ૧૦ । ૨૩ । ૪ । ૩૨ ॥

પાદસ્થાને ભુમી જેના, જ્ઞાન નમુનો
ને અંતરિક્ષ રૂપ જેનાં ઉદર સ્થાનો
સૂર્યાદિ તેજ આકાશ ઉચ્ચ શિર સ્થાને
તે સર્વ જ્યેષ્ઠ ઇશ્વરને નમીએ ધ્યાને (૨)

यस्य सूर्यश्चक्षुश्चन्द्रमाश्च पुनर्णवः ।
अग्निं यश्चक્ર आस्यंस्तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः॥
અથર્વ । ૧૦ । ૨૩ । ૪ । ૩૩ ॥

છે સૂર્ય ચન્દ્ર જેની ચક્ષુ ને સ્થાને
સૃષ્ટિની પૂર્વમાં રચે જે મહા જ્ઞાને
સુખ સ્વરૂપ અગ્નિ તણા પ્રકટ જે કરતા
તે જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મને અમે લોક સૌ નમતા. (૩)

यस्य वातः प्राणा पानौ चक्षुदं गिरसोऽभवन् ।
दिशो यश्चक्रे प्रज्ञानीस्तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥
અથર્વ । ૧૦ । ૨૩ । ૪ । ૩૪ ॥

બ્રહ્માંડ વાયુછે પ્રાણપાન સમાના
કીરણો સુપ્રકાશક નેત્ર રૂપ છે જેનાં
વ્યહવાર દિશાઓ દશના જેથી બનતા
તે જ્યેષ્ઠ બ્રહ્મને અમે લોક સૌ નમતા (૪)

આર્યાભિવિનય.

ओं शं नो मित्रः शं वरुणः शं नो भवत्वय्यमा ।

शं न इन्द्रो बृहस्पतिः शं नो विष्णु रु रु क्रमः ॥

ऋग्वे. अष्टक. ૧ અધ્યાય. ૬ વર્ગ. ૧૮ મન્ત્ર. ૧ ॥

(રાગણી કેદાર)

ઓં ઉત્તમાભિધાની-ઓં.

નિરંજન નિરાકાર, અજ પૂર્ણ જ્ઞાની-ઓં.

સૃષ્ટિનો તું સ્નેહી સાચો સર્વ સુખદાઇ

સર્વોત્કૃષ્ટ વરેશ્વર અમારો કલ્યાણી-ઓં.

ન્યાય ધર્મ ધારી પ્રભુ શિવ શ્રેયકારી

આનંદ અમોને આપ તું અશ્વર્ય સ્વામી-ઓં.

સર્વ વ્યાપી અધિષ્ઠાતા પરાક્રમી ભારી

થાઓ દ્વેષ ભદ્ર સદા અમોને અનાદિ-ઓં.

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् ।

होतारं रत्नधातमम् ॥ ૧૧૧૧૧૧૧ ॥

(રાગણી. કલ્યાણ)

વન્દું હે ઇશ્વરાગ્નિ ! સ્વપ્રકાશ સ્વરૂપ-વન્દું.

તું હિત સાધક સર્વ જગતનો ઈષ્ટ દેવ શુભ

જ્ઞાન યજ્ઞનો

વસન્ત આદિ ઋતુચક્ર તું સમય સમય વાંછિત સુખ પ્રદતું
 તારી શક્તિ અનુપ-સ્વપ્રકાશ. વંદુ
 યોગ ક્ષેમદા તું છે અવનિને પ્રલય સમય વળી હોમે સરવંને
 પૃથ્વી આદિ મહા તત્વોનો ધાતા સેવક કાળ રચ્યાં રનો
 વિધાતા
 સ્તુતિ ગાઉં સુણુ ભૂપ-સ્વપ્રકાશ. વંદુ

૮૦

અગ્નિના રયિપદ્મવત્પોષમેવ દિવે દિવો ।
 યશસં વીર વત્તમમ ॥ક્ર॥ ૧। ૧। ૧। ૩ ॥

(રાગ કાનરો)

ઓં ઇશ્વરાગ્નિ ! સ્વજ્યોતિ સ્વયંભૂ-ઓં.

આપ કૃપાએ જન સ્તુતી ગાયે, શ્રી, ધી આદીયુત
ખલક તે થાયે,જે ધન પ્રતીદિન પુષ્ટી કીર્તિકર, શૌર્ય, ધૈર્ય ચાતુર્ય વીર્ય પ્રદ
ન્યાયી, ધર્મી, વીર નરસૂ-સ્વજ્યોતી.રાજ્ય ચકવર્તી મણિ કંચન, પ્રાપ્ત થાય વળી જ્ઞાન રૂપી ધન,
ધરો નજર અમપર વીશ્વંભર, મળે જેથી સુખ એવાં નીરંતર,
વીનંતી કરૂં હું-સ્વજ્યોતી

૮૧

અગ્નિઃપૂર્વેભિક્ષુર્વિભિરીઙ્ઘ્યો નૂતનૈરુત । સદેવાં ઇદં વશ્નતિ ॥
 ક્ર॥ ૧। ૧। ૧। ૨॥

(રાગણી માઠ)

સ્તુતિ યોગ્ય સકલના મનુષ્યના હે ઇશ્વરાગ્નિ પિતા-

પ્રાચીન ઋષિ વિદ્વાન જે મંત્રાર્થના જ્ઞાતા
 નવ બ્રહ્મચારી વેદ પાઠક તે તુજ ગુણગાતા-હે ઇશ્વરાગ્નિ
 અમે લોક જ્ઞાની અજ્ઞાની તવ સ્તુતિપાત્ર થતા
 દે વિદ્યાદિ દીવ્ય સૌખ્ય ગુણ તુંજ ઇષ્ટ દેવતા-હે ઇશ્વરાગ્નિ.
 ૮૨

अग्निर्होता कविक्रतुः सत्यश्चित्रश्रवस्तमः देवो देवेभिरागमत्॥
 ॠ ॥ १।१।१।५ ॥

(રાગણી ખમાચ)

હે સર્વ દ્રષ્ટા ત્રૈલોક્ય સૃષ્ટા અજ અવિનાશી અખિલ નિયંતા
 આશ્ચર્ય શ્રવણાદિ ગુણ શક્તિવાંતા આશ્ચર્ય સ્વરૂપી અત્યંત શ્રેષ્ઠા
 આપ સમાન કે આપથી અધિકું જગમાં કોઈ નથી બળવાંતા
 થાઓ પ્રકટ ઝટ અમ હૃદયોમાં દીવ્ય ગુણો સાથે ગુણવાંતા
 અમે આપના પુત્ર ભૂત્યુવત્ અમ સર્વસ્વ તમારું અનંતા

૮૩

यदङ्गं दाशुषे त्वमग्ने भद्रं करिष्यसि । तवेत्तत्सद्यत्यःमङ्गैरः ॥
 ॠ ॥ १।१।२।१ ॥

(રાગણી બિહાગ.)

છો મિત્ર સર્વ મનુષ્યનો હે ઇશ્વરાગ્નિ તું-છો.
 ભાવે સમર્પે કોઈ તુજને દાન આત્મા પ્રાણનાં
 આપે સુખો પરમાર્થનાં તેને વળી વ્યહવારના-છો.
 તુજ સત્ય વૃત્ત નિજ ભક્ત જનને રાખ પરમાનંદમાં
 સ્વભાવ તે તુજ સૌખ્યદાઈ અમેને સંસારમાં-છો.

એવાં સુખો ઐહિક પરમાર્થિક મુજને તું દીયે
દુઃખ થાય જેથી નષ્ટ સૌ આનંદ અવિચળ તો રહે-છો.

૮૪

વાયવાયાહિ દર્શતેમે સોમા અરઙ્ કૃતઃ ।

તેષાં પાહિ શ્રુધી દ્વમ્ ॥ ઋ ॥ ૧ । ૧ । ૩ । ૧ ॥

(રાગણી સોરઠ)

હે દર્શનીય બલીષ્ટ વાયુ અનંત શ્રી પરમેશ-
આપ પ્રાપ્ત થાઓછો અમને આપ તણીજ કૃપાએ કરીને
સોમ આપધિ ધરીએ તમને અલ્પ શક્તિ અમ લેશ-હે
ઉત્તમ વસ્તુ કોઈ અમારી અર્પણ કરીએ પાસ તમારી
લેજો તેને સ્વિકારી સુંદર રીતે બનાવી એળ-હે.
અલ્પ ચીજ દે શિશુ જનકને પિતા સ્વિકારે પ્રસન્ન વદને
તેમ અમોને દીનને દેખો પૂર્ણ પ્રેમથી શેષ-હે.

૮૫

પાવકા નઃ સરસ્વતી વાજે મિર્વાજિનીવતી ।

યજ્ઞં વણ્દુ ધિયા વસુઃ ॥ ઋ ૧ । ૧ । ૬ । ૧૦ ॥

(રાગણી ધન્યાશ્રી)

વિદ્યામય ભગવાન વાકપતિ વિદ્યામય ભગવાન-
પ્રાપ્ત થાય શુભ વાણી અમને સર્વ શાસ્ત્ર વિજ્ઞાન
એળ અન્ન કર્મો સહુ તેણી રહે સદા વર્તમાન-વાકપતિ.
પવિત્ર સ્વરૂપી પવિત્ર કરણી સત્ય શબ્દ સ્વરવાન
મંગળ કારી સરસ્વતીએ દેનારી બહુ જ્ઞાન-વાકપતિ.

પરમોત્તમ બુદ્ધિની સાથે નિધિ સ્વરૂપ એ વાણું
 સર્વશાસ્ત્ર બોધક પૂજનીયતમ આપ વેદની બાણ-વાકપતિ.
 આપ કૃપાએ સદા વાણી તે કરે પૂર્ણ સૌ કામ
 થઈએ મહાપાંડિત્ય યુક્તતો નષ્ટ થાય અજ્ઞાન-વાકપતિ.

૮૬

પુરુષમં પુસૂનામીશાનં વાર્યાણામ્ । इन्द्र सोम सचा सुते ॥
 ૧૧૧૧૧૨ ॥

(રાગણી અડાણો)

હે પરમાત્મન પરાત્પર ! સ્તુતી તુજ ગાઉં-
 અત્યન્ત ઉત્તમ શત્રુ વિનાશક જગના પદાર્થો બહુ વીધ ઉત્પાદક
 આનંદ પરમ સુમોક્ષાદિ દાયક અદ્વૈત બ્રહ્મ મહાવરણીયવર-હે.
 ઉત્પત્તિ સ્થાન આ સંસારનું તું ઐશ્વર્યવાન પરમ સર્વથી તું
 અત્યન્ત પ્રેમે હૃદયમાં ધરું હું જેથી મળે ધર્મ અર્થાદિ ઐશ્વર્ય-હે.

૮૭

तप्रीशानं जगतस्तस्थुषस्पातिं धियं जिन्वमवसे ह्रमहे। वयम्।
 पूषानो यथा वेदसामसद वृध्रे रक्षिता पायुरदग्धः स्वस्तये ॥
 ૧૧૬૧૬ ॥

(રાગણી સિંહાનોકાનરો)

સર્વાધિ સ્વામી અંતર્યામી ! કરીએ તુજ આવાહન નામી
 રચક ચરાચર જગનો તું છે પ્રીણનીય વળી જ્ઞાન સ્વરૂપ છે
 બુદ્ધિ પ્રકાશક વિદ્યામય છે સર્વતણો પાલક પોષક છે-

ન્યમ વિદ્યાદિ ધનનો રક્ષક પ્રદિ મહીં તું નિરાલય તત્પર
ત્યમ થા અમ સ્વસ્થતાનો રક્ષક જેથી મળે ઉન્નતિ સુખ
અવિચળ-

૮૮

અતો દેવા અવન્તુ નો યતો વિષ્ણુવિંચક્રમે ।
પૃથિવ્યાઃ સપ્ત ધામાભિઃ ॥ ૧ ॥ ૨ । ૭ । ૧૬ ॥

(રાગ. શ્રી).

ઉંચા નીચા સ્થળ યુક્ત સખ્તવિધ લોક પૃથ્વીથી ઇશે રચ્યા
ગાયત્ર્યાદિ સાત છંદથી વિસ્તૃત વેદો ઇશે રચ્યા-
પાપ પુણ્ય ફળ જીવને દેવા સર્વ પદાર્થો સ્થિતિમાં હોવા
હે વિદ્વાનો! વ્યાપક ઇશ્વર વર્તમાન મૌ સાથ રહ્યા-ઉંચા.
જે સામર્થ્યે લોક રચ્યા સહુ કરો તેવતી અમ રક્ષા બહુ
તમેય દેવો, રહો વિષ્ણુ આજ્ઞાથી અમ રક્ષાએ સદા-ઉંચા.
કેવો છે એ વિષ્ણુ સ્વયંભૂ જેણે આ સહુ જગત બનાવ્યું
તેની ભક્તિ કરો; ધ્યાનમાં રહો નિત્ય વિદ્વાન, મન્યા-ઉંચા.

૮૯

પાહિ નો અગ્ને રક્ષસઃ પાહિ ધૂર્તે રરાજ્ઞઃ ।
પાહિ રીષત્. ઉત વાંજિયાંસતો બૃહદ્રાનો યવિષ્ઠય ॥

ક્ર. ૧ । ૩ । ૧૦ । ૧૫ ॥

(રાગણી આશાજોડી.)

રિપુ દાહક ઇશ્વરાગ્નિ! દયાળુ રિપુ દાહક ઇશ્વરાગ્નિ-
હિંસક દ્વંષ્ટ સ્વભાવી અસુરથી રક્ષા કરોને કૃપાળુ-દયાળુ.

ધર્તી કૃપણ જનથીય બચાવો કરે અમ હાણુ, માયાણુ-દયાણુ.
મહાતેજ બલવતમ રક્ષો તે સર્વેથી પ્રેમાણુ-દયાણુ.

૯૦

त्वमस्य पारे रजसो व्योमनः स्वभूत्योजा अवसे धृषन्मनः ॥
चकृषे भूमि प्रतिमा नमो जसोऽपः स्वः परिभूरेण्या दिवम् ॥

ઋ ૧ । ૪ । ૧૪ । ૧૨ । ॥

(કુમરી)

હે પરમૈશ્વર્યવાન પરાત્મન ! સર્વ સ્થાનમાં રાજી રહ્યા છે
આકાશ લોકની પારને અંદર નિજ સામર્થ્યથી વ્યાપી રહ્યાછે—
તિરસ્કારી દૂષ્ટોના મનને રક્ષોછે જગને સૌ જનને
જેથી નિર્ભય આનંદ અમને સાવધાનીથી ન્યાયી રહ્યાછે—
પરમાકાશ મધ્યસ્થ લોક ભુમી નિજ બળથી રચી ધારી રહ્યાછે
સર્વની ઉપર વર્તમાન છે પ્રાપ્ત સર્વને થઈ રહ્યાછે—
દ્યુત્યાત્મક સૂર્યાદિ લોકના અંતરિક્ષ વળી જળાદિ ભૂતના
તમેજ કર્તા સ્થિતિ પ્રલયના અપરિમેય વળી સદા રહ્યાછે—
જ્ઞાન આપનું તથા સૃષ્ટિનું કૃપા કરીને બક્ષો અમને
અમે વન્દીએ ભાવે તમને કૃપા દૃષ્ટિથી જોઈ રહ્યાછે—

૯૧

विजानीह्यार्थान्पेच। दस्यवो बर्हिष्मते रन्धया शासद्व्रतान्॥
शाकी भव यजमामस्य चोदिता विश्वेता ते सधमादेषु चाकन॥

ઋ ૧ । ૪ । ૧૦ । ૮ ॥

(બતાવે સખી કેન ગતી ગયો શ્યામ) એ તર્જ.
ભજુંરે પ્રભુ સર્વ જ્ઞાની ભગવાન-ભજું રે.

શ્રેષ્ઠ ધર્મ વિદ્યા સત્કર્મી સ્વભાવી આર્યો જાણુ
 નાસ્તિક ડાકુ યજ્ઞ વિનાશક તેની ઉખાડ જાન-ભણુ'રે.
 દૂષ્ટ અનાર્ય ને માર રહિત જે આશ્રમ ધર્માનુષ્ઠાન
 વેદ માર્ગ ઉચ્છેદક પાપી સ્વાર્થીનાં હુર પ્રાણુ-ભણુ.
 પરમશાન્તિ યુત શક્તિ જીવોમાં પ્રેરી તું દે દાન
 દૂષ્ટ અમારી કામ વૃત્તિનો રોધક તું સુખ ભાણુ-ભ.
 તુજ આજ્ઞાનુકુલ કર્મ કરીશું વચ્ચીને ઉત્તમ સ્થાન
 શ્રેષ્ઠ કામના પુર અમારી દે આનંદ વિધાન-ભણું.
 ૯૨

न यस्य द्यावा पृथिवी अनु व्यचो न सिन्धवो रजसो

अन्तर्मानशुः ।

નોત સ્વવૃષ્ટિ મદે અસ્ય યુધ્યત ઇકો અન્યચ્ચકૃષે વિશ્વમાનુષક ॥

ऋ १।४। १४। १४ ॥

(આવોને સહીયર હસતાં રમતાં જળ ભરવાને જઇએ) એ તર્જ.

પરમૈશ્વર્યથી યુત ઇન્દ્રેશ્વર તેને જન સૌ જાણોરે-પરમે.
 તેની વ્યાપ્તિ, માપ તથા પરિચ્છેદ ન કો કરવાનો રે
 સુર્ય પૃથ્વી નિકૃષ્ટ લોકથી પ્રભુ આદ્યંત ન માનોરે-પરમે.
 સર્વ મધ્ય તે સ્થિત, દીવ્ય જળથીય અંતના થાવોરે
 મેઘ વૃષ્ટિ ગર્જના વીજથી ઇશ્વર પાર ન લાવોરે-પરમે.
 વ્યાપી વિશ્વમાં એક, રચક તે જગત તણો સુનિયંતારે
 પછી પદાર્થો જગના ક્યાંથી તેનો પાર લલંતારે-પરમે.

નિરાકાર નિર્વિકાર આપથી જન્મનું રૂપ ન ધરતો રે
પણ નિજ બળથી રચન તથા ધારણા લય કાળે કરતો રે-પ.

૬૩

મૂર્તિ પ્રકાશ, વેદોક્ત પ્રમાણ.

ન તસ્ય પ્રતિમા અસ્તિ યસ્ય નામ મહદ્વશઃ । હિરણ્યગર્ભ
इत्येष मा माहि * सा दि त्येषा यस्मान्न जात इत्येषः ॥
યજુઃ ॥ અ । ૩૨ । મં० ૩.

(આવે મીઠા મેમાન. એ તર્જ ભેરવીની ચીજ)

તે કરે રક્ષા મારી-

વ્યાપક પૂર્ણ નિરાકાર ઇશ મહિમા ભારી-તેકરે.
ઉત્પાદક સૂર્યાદિ સૌ તેજસ્વી ગ્રહસાર
અજન્મ અજર અમૃત્યુ તે વેદાશા દેનાર-રક્ષા.
માટે તેપર બ્રહ્મની પ્રતિમા મૂર્તિ ન માપ
અનુપ મેય અમૂર્ત છે તેનાં નવ માળાપ-રક્ષા.

૬૪

स पर्यगाच्छुक्रमकायमव्रणमस्नाविर * शुद्धम पाप विद्धम् ।
कविर्मनीषी परिभूः स्वयंभूर्याथातथ्यतोऽर्थान् व्यदधाच्छा
શ્વતીભ્યઃ સમાભ્યઃ ॥ યજુઃ ॥ અ । ૪૦ । મં० ૮ ॥

રાગણી હોરી-તે આકાશ સમો એકાર-

સકલ જગ વ્યાપક ઈશ્વર સૃષ્ટિ સરજનહાર-તે આકાશ.
અખંડ એક અનંત અકાચી નવ ધરતો અવતાર
અભેદ અચલ અચ્છેદ એક રસ છીદ્ર ન કોઈ પ્રકાર-સ-તે.

અતિ સૂક્ષ્મ તેને નસ નાડી બંધન નાહી લગાર
 નિર્મળ, જન્મ મરણ ભય શોકથી મુક્ત સદા રહેનાર-સ-તે.
 સદૈવ પાપ રહીત ન્યાયી તે ત્રૈકાલજ અપાર
 સર્વ જીવોના મનનો શાક્ષી વ્યાપક અંદર બહાર-સકલ-તે
 આદિ કારણ માત પિતા ઉત્પાદક તેનું ન થાય
 પણ સર્વેનું આદિ કારણ તેજ ખરે નિરધાર-સકળ-તે-
 પરમ હિતાર્થ પ્રજા સર્વેને આપી વિદ્યાસાર
 સત્ય યથાવત શુભ ઉપદેશો અર્ચ્યા વેદે ચાર-સકળ-તે.
 સર્વોત્કૃષ્ટ પદાર્થ જ્ઞાનના દીધાં દાન હજાર
 નિર્વિશેષ ઉક્તિ ઇશ્વરની વેદ માત્ર સંસાર-સકલ-તે.

૯૫

અન્ધતમ : પ્રવિશન્તિ યેઽસંભૂતિ મુપાસતે ।

તતોમૂય ઇવતે તમો યઽ સંમૂત્યા રતાઃ ॥

યજ્ઞ. અ. ૪૦ । મં । ૧ ॥

(મરાઠી ચાલની સાખી)

પ્રજ્ઞ બદલમાં ઉપાસના જે કરે પ્રકૃતિ કેરી
 અનાદિ જડ તેઓ જાણે અંધકાર નર્કમાં સેરી
 પ્રકૃતિ અસંભૂતિ નથી તે ઇશ્વરની વિભૂતિ-
 તેનાથી પણ અધિક તિમિર (નર્ક) માં તે અજ્ઞાની જાણે
 ઇશ્વર બદલે જેઓથી પાપાણુ વૃક્ષ પૂજાયે
 સંભૂતિ કાર્યરૂપી-જડતા પ્રકૃતિની છુપી.

ઉપનિષદોના પ્રમાણો

ન તસ્ય કાર્યં કરણં ચ વિદ્યતે ન તત્સમશ્ચાભ્યધિશ્ચ દશ્યતે।
પરાસ્ય શક્તિર્વિવિધૈર્વ શ્રૂયતે સ્વાભાવિકી જ્ઞાનબલક્રિયાચ ॥
શ્વેતોપનિષત્ ૦૬ । ૮ ॥

વંશસ્થ

ન બ્રહ્મને દેહ ન ઇન્દ્રિયો કશી ન તે સમુદો અધિકું ન તે થકી
મહાન શક્તિ વિવિધે જાણાયછે વિજ્ઞાન ક્રિયા બળ છે
સ્વભાવિકી. (૧)

ન તસ્ય કશ્ચિત્પતિરસ્તિ લોકે ન ચેશિતા નૈવ ચ તસ્ય લિંગ્મ
સ કારણં કરણાધિપાધિપો ન ચાસ્ય કશ્ચિજ્જનિતા ન ચાધિપઃ ॥
શ્વેતા ૦ ૬ । ૯ ॥

ઉપેન્દ્રવજ્ર.

ન બ્રહ્મનો કોઈ પતિ ત્રિલોકે ન કો નિયંતા નવ લિંગ તેને.
બધા તાણું ડારણું તેજ સ્વામી નકો જનેતા નવ સ્વામી તેને.

૯૭

યદ્રાચાનભ્યુદિતં યેન વાગભ્યુદ્યતે ।
તદેવ બ્રહ્મ ત્વં વિદ્મનેદં યદિદમુપાસતે ॥ કેનોપનિષત્ ૦ ૪ ॥

(અનુષ્ટુપ)

વાણીથી જે પ્રકાશેના (પરંતુ) જેથી વાણી પ્રકાશતી
બ્રહ્મ તેને તમે જાણો ઉપાસો અન્યને નહિ. (૩)

યન્મનસા ન મનુતે યેનાદુર્મનોમતમ્ ।

તદેવ બ્રહ્મત્વં વિદિ નેદં યદિદમુપાસતે ॥ કેન૦ ૫ ॥

વિચારતો મને જેના (પરંતુ) જે મનસ વદાયછે
પ્રહ્લ તેને તમે જાણો ઉપાસો નહિ અન્યને. (૪)

યચ્ચક્ષુષા ન પદ્યતિ યેન ચક્ષુષે પદ્યન્તિ ।

તદેવ બ્રહ્મત્વં વિદિ નેદં યદિદમુપાસતે ॥ કેન૦ ૬ ॥

દેખાતો આંખથી જેના (પરંતુ) આંખો જેથકી દેખતી
પ્રહ્લ તેને તમે જાણો ઉપાસો અન્યને નહિ. (૫)

યચ્છોષ્રેણ ન શ્રુણોતિ યેન શ્રોત્રમિદં શ્રુતમ્ ।

તદેવ બ્રહ્મત્વં વિદિ નેદં યદિદમુપાસતે ॥ કેન૦ ૭ ॥

કર્ણો જે સંભળાતોના (પરંતુ) કર્ણો જેથકી સાંભળે
પ્રહ્લ તેને તમે જાણો ઉપાસો નહિ અન્યને. (૬)

યત્પ્રાણેન ન પ્રાણિતિ યેન પ્રાણ પ્રાણયતે ।

તદેવ બ્રહ્મત્વં વિદિ નેદં યદિદ મુપાસતે ॥ કેન૦ ૮ ॥

પ્રાણ શ્વાસે ન આવે જે (પરંતુ) જેથી પ્રાણ ક્રિયા કરે
પ્રહ્લ તેને તમે જાણો ઉપાસો નહિ અન્યને. (૭)

અપાણિપાદો જવનોગ્રહીતા પદ્યત્યચક્ષુઃ સ શ્રુણોત્યકર્ણઃ ।

સ વેત્તિ વેથં નચ તસ્યાસ્તિ વેત્તા તમાદુરગ્ધં પુરુષમ્હાન્તમ્ ॥

શ્વેત૦ ૩૧ ॥

(ઉપેન્દ્રવળ)

ન બ્રહ્મને હાથ પગો (તોપણ) થહે સૌ ન આંખ તોયે જગને જુવેછે
 ન કાન તોયે બધી વાત સુણે ચરાચરોમાં સહુને પીછાણે.
 ન કોઈ તેને જીવ જાણતો છે મહાન કેવો બળી કેટલો છે
 સનાતની પૂર્ણ પુરૂષ તેછે વિજ્ઞાની તેને વળી મુખ્ય કેં છે(૮)

यं आत्मनि तिष्ठन्नात्मनोन्तरो यमात्मानवेद यस्यात्मा शरीरम् ।
 आत्मनोन्तरो यमयति सत आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥ बृहदारण्यके.

શાદ્દલ-

આત્મામાં સ્થિત બ્રહ્મ તોય જાહુ તે આત્માથકી લિખ છે,
 જીવાત્મા મૂઠ જાણતો નહિ “પ્રભુ મારા વિષે સ્થિત છે.”
 છે તે વ્યાપક જીવમાં જ્યમ રહે જીવો શરીરો વિષે:
 અંતર્યામી સુશાક્ષી જીવ કૃતિનો અમૃત રૂપી દીસે. (૯)

यत्तददृश्यमग्राह्यमगोच्रमवर्णमचक्षुः श्रोत्रं तद्रूपाणिपादं ।

नित्यं विभुं सर्वगतं सुसूक्ष्मं तद्रव्यं यद्भूतयोनिं परिपश्यन्ति
 धीराः ॥ मुण्डकोपनिषत् १ । ૬॥

હરિગીત-

અદૃશ્ય ને અગ્રાહ્ય ગોચરહીત વર્ણ રહીત જે
 ચક્ષુ રહીત વળી શોચર હાથ પગો થકી પણ રહીત જે
 ને નિત્ય, વિભુ છે સર્વવ્યાપી સૂક્ષ્મ અતિ અવ્યય નેરો
 તેનેજ ધીરજનો જાણે આધાર પ્રાણી માત્રનો. (૧૦)

નસેન્દ્રશેતિષ્ઠિતિ રૂપમસ્ય ન ચક્ષુષા પદ્યતિ કશ્ચ નૈનમ્ ।
હૃદામનીષા મનસામિક્લ્પો ય દેતદ્વિદુરમૃતાસ્તે ભવન્તિ ॥
।કઠાપનિષત્ ૦ ૬ । ૧ ॥

ભુજંગ પ્રયાત.

નકો દશ્ય વસ્તુ મહીં રૂપ તેનું ન કો ચક્ષુથી દેખતું રૂપ તેનું
હૃદે લક્ષિત બુદ્ધિ મને યોગ પામે બને તેજ અમૃત મુક્તિ
વિરામે. (૧૧)

૯૯

અવ્યક્તાનુ પરઃ પુરુષો વ્યાપકોઽલિપ્તૈર્વજા યજ્ઞાત્વા મુચ્યતે
જન્તુરમૃતત્વજ્વ ગચ્છતિ ॥ ક્ર૦ અ૦૨-વ૦ મં ૮.

દોહરો-

પ્રકૃતિથી પર પુરુષ તે વિલક્ષણી પરમેશ

વ્યાપક સર્વ અમૃત છે જ્ઞાનેથી જીવ મોક્ષ. (૧૨)

યસ્યાત્મ બુદ્ધિઃ કુળેષે ત્રિધાતુકે, સ્વધીઃ કલત્રાદિષુ મૌમ્ય ઈંજ્યધી ।

યતીર્ષ બુદ્ધિઃ સંલિલેહિ કર્હિંચિત જનેષુ મિજેષુ સ એવ ગોલર ॥

(ભુજંગ)

કરે આત્મબુદ્ધિ નદી નાળ પાડે ચીજો ધાતુઆદિ મકાનાદિ તીર્થે
તથા સ્ત્રી સુતોમાં મમત્વો ધરેજે જનો આબલા કે ગધેડા
સમા તે. (૧૩)

મૃંચિછલા ધાતુદાર્વાદિ મૃત્તીર્ષિશ્વર બુધ્યા । કિલિદ્યન્તિ તપસા મુઢાઃ પરાં
શાન્તિ ન યાન્તિ તે ॥ મહામારતે ॥

ગીતિ-

નિરાકાર ઇશ્વરની મૂર્તિ બનાવે ધાતુ પથ્થરાદિ
તે સૌ મૂઢો પાપી અજ્ઞાની મુક્તિના અનધિકારી. (૧૪)

૧૦૦

સન્ધ્યા.

અથ આચમન મન્ત્ર.

ઓ૩મ્ । શત્રો દેવીરમિષ્ટય આપો ભવન્તુ પીતયે ।

શં યોરમિસ્રવન્તુ નઃ ॥ યજુઃ અ. ૩૬ મં. ૧૨ ॥

મરાઠીચાલની સાખી-

દીવ્ય ગુણોથી યુક્ત સ્વયંભૂ વિભુ વ્યાપક જગત્રાતા
અમ મન વાંછિત તૃપ્તિ અર્થે થાઓ સદા સુખદાતા
સુખની વૃષ્ટિ કરો દુઃખ દરિદ્ર અલિંગ ! હરો-

અથવા-

દીવ્ય જાણો પીવા અર્થે મન વાંછિત સુખદા થાઓ
અમને સુખ દાયક વર્ષાની વૃષ્ટિ શુભ વરસાવો
એ સુખ આચમનો નવનીધ લીલા લહેર બનો- (૧)

અથ ઇન્દ્રિય-સ્પર્શ મન્ત્ર.

ओं वाक् वाक् । ओं प्राणः प्राणः । ओं चक्षुः चक्षुः । ओं श्रोत्रं श्रोत्रं ।
ओं नाभिः । ओं हृदयम् । ओं कण्ठः । ओं शिरः । ओं बाहुभ्यां
यशो बलम् । ओं करतलकरपृष्ठे ॥

હોહરા-ઓં બ્રહ્મ સૌ અંગની રક્ષા કરજો પાસ,
વાક વાક રક્ષો મુખે પ્રાણ પ્રાણથી શ્વાસ.
ચક્ષુ ચક્ષુ નેત્ર જે શ્રોત્ર શ્રોત્ર જે નાક,
નાભિ કમળ કુંટી વિશે હૃદય કરોને પાક.
કંઠ ડોક શિર મરતકે યશ બળબાહુ હાથ,
કરતલ જેઉ હથેળીમાં પૃષ્ઠે પોંચા સાથ.

અથ ઈશ્વર પ્રાર્થનાપૂર્વક માર્ગન મંત્રો.

ઓમ્ભૂઃ પુનાતુ શિરાસિ । ઓમ્ભૂઃ પુનાતુ નેત્રયોઃ । ઓં સ્વઃ પુનાતુ કળ્પે ।
ઓં મહ પુનાતુ હૃદયેઃ । ઓં જનઃ પુનાતુ નાભ્યામ્ । ઓં તપઃ પુનાતુ
પાદયોઃ । ઓં સત્યં પુનાતુ પુનાશિરાસિ । ઓં સ્વં બ્રહ્મ પુનાતુ સર્વત્ર ॥

શાર્દૂલ.

ભૂજેમાં સ્થિત સર્વ પ્રાણી વરગો માથું પવિત્રો પ્રભુ
નેત્રો પાવન જે કરો ભુવ સદા દુઃખો વિનાશી વિભુ.
નિયંતા સ્વ પવિત્ર કંઠ કરજો જે સુખરૂપી સદા
ધારો નિજ પવિત્રતા મહ હૃદ્યે મોટો બધાથી સદા.
વિશ્વોત્પાદક ઇશ હે જન હરિ નાભિ કરો વિંમળા
તેજસ્વી તપ સૂર્ય ચન્દ્ર ધરતા ચણો પવિત્રો ભલા
પામો નિર્મળ સત્ય એક રસથી માથું ફરી શુદ્ધતા
મોટા સર્વથી બ્રહ્મ નિત્ય અરપો અંગે બધે પુણ્યતા.

અથ પ્રાણાયમ મંત્રો.

ઓં મુઃ । ઓં મુવઃ । ઓં સ્વઃ । ઓં મહઃ । ઓં જનઃ । ઓં તપઃ ।
ઓં સત્યં ॥ તે. પ્ર ૧૦ અનુ ॥ ૧૭ ॥

ભુ છે પ્રાણુ તણો આધાર દુઃખ વિનાશી ભુવ નિરધાર
વ્યાપક છે સ્વ જગદાધાર મહ સર્વથી મહાન અપાર
જન છે ઉત્પાદક સંસાર તપ તેજસ્વી ગ્રહ આધાર
સત્ય એકરસ શુદ્ધ સદાય પ્રાણાયામે સર્વ જપાય.

અથ અઘર્મર્ષણ મંત્રો.

ઓર્મ્ । ઋતં ચ સત્યં ચા મીઢાત્તપસોઽધ્યજાયત । તતો
રાત્ર્યજાયત તતઃ । સમુદ્રો અર્ણવઃ ॥ ૧ ॥ સમુદ્રાદર્ણવાદધિ સંવત્સરો

અજાયત । અહો રાત્રાણિ વિદ્વ ધદ્વિશ્વસ્ય મિષતો વશી ॥ ૨ ॥

સૂર્યો ચન્દ્રમસૌ ધાતા યથા પૂર્વમકમ્યત્ । દિવં ચ પૃથિવૌ
ચાન્તરિક્ષમથો સ્વઃ ॥ ૩ ॥ ઋ. અ. ૮ અ. ૮ વ. ૪૮ ॥

હરિગીત.

સદેહ ને અવ્યક્ત નાશ રહીત પ્રકૃતિ પ્રકટી આ,
તે જ્ઞાનમય પરમેશના સામર્થ્યથી સુપ્રકાશીઆં.
ઉત્પન્ન થઇ રાત્રી મહા વળી તેજ સામર્થ્ય કરી,
જળથી ભરેલ સમુદ્ર આકાશે થયો તે બળ થકી.
જળથી ભર્યા આકાશ બાદ થયોજ સંધી કાલ ને,
રચીયાં પછી દીન રાત જીવેના અધિષ્ઠાતા હરે.
ધાતા પ્રભુએ પૂર્વ કલ્પની પેઠ રવિ શશિને રચ્યા,
સપ્રકાશમાન ધ્યુલોક પૃથ્વી અંતરીક્ષા શહુ સજ્યાં.

અથ “ મનસા પરિક્રમ ” મંત્રો.

પ્રાચી દિગગ્નિ રધિપતિરસિતો રંક્ષિતા દિત્યા ઇષવઃ ।

તેભ્યો નમોઽધિપતિભ્યો નમો રક્ષિતૃભ્યો નમ ઇષુભ્યો નમ ઇષ્યો અસ્તુ ।

યોઽસ્માન્દ્વેષિ યં વયં દ્વિત્વમસ્તં વોજમ્મં દધ્મઃ ॥ ૧ ॥

દક્ષિણાદિગ્નિન્દ્રોઽધિપતિ સ્તિરશ્ચિરાજી રક્ષિતા પિતર ઇષવઃ । તે ભ્યો. ॥ ૨ ॥

પ્રતીચી દિગ્વરુણોઽધિપતિઃ પૃથાક્ રક્ષિતાન્નામિષવઃ । તેભ્યો. ॥ ૩ ॥

ઉદીચી દિક્ સોમોઽધિપતિઃ સ્વજો રક્ષિતા શનિ રિષવઃ । તેભ્યો. ॥ ૪ ॥

ધ્રુવાદિગ્નિવણ્નુરધિપતિઃ કલ્માષમીવો રક્ષિતા વીરુધ ઇષવઃ । તેભ્યો. ॥ ૫ ॥

ઋધ્વા દિગ્વૃહસ્પતિરધિપતિઃ શ્ચિત્રો રક્ષિતા વર્ષ મિષવઃ । તેભ્યો. ॥ ૬ ॥

ગીતિ.

પૂર્વ દિશામાં સ્વામી પ્રકાશ સ્વરૂપી અગ્નિ ઇશ્વર છે
તિમિરથી રક્ષણુ કર્તા બાણરૂપ રવિ કીરણો અનુકુળ છે

પ્રણામ તે અધિપતિને આદર રક્ષક, બાણ, સર્વને છે
જે અમ દ્વેષ કરેછે સામો કરીએ દ્વેષ (તે દુર્બુદ્ધિને
સર્વની) દાઢ ધરીએલ)

દક્ષિણ દિશામાં સ્વામી ઇન્દ્ર, પરમ ઐશ્વર્યવાન હુર છે
રક્ષક સર્પાદિકના બાણરૂપ શશિ કીરણો અનુકુળ છે.

પ્રણામ તે અધિપતિને (ઇત્યાદિ ઉપર પ્રમાણે)

પશ્ચિમ દિશામાં સ્વામી વરૂણ પ્રભુ સર્વોત્તમ ભજનીય છે
ઝેરી પ્રાણીથી રક્ષો અન્ન બાણની સદ્રશ અનુકુળ છે—પ્રણામ
ઉત્તર દિશામાં સ્વામી સોમ શાન્ત સ્વરૂપી પરમેશ્વર છે
કીટ મચ્છરથી રક્ષો વીજળી બાણની તુલ્ય અનુકુળ છે—પ્રણામ
નીચેની દિશામાં સ્વામી અધિપતિ વિષ્ણુ સર્વે વ્યાપક છે
કાળી ગ્રીવાથી રક્ષો વનસ્પતિ આદિ ઇષુ સદ્રશ છે—પ્રણામ
દિશ ઉપરના સ્વામી બ્રહ્મસ્પતિ સૌથી મોટા હુરિ છે
રગત કોડથી રક્ષો વર્ષાધારા બાણ ઇષુ રૂપી છે—પ્રણામ

અથ ઉપસ્થાન મંત્રો.

ૐશ્મ ઉદ્ભવં તમસસ્પરિ સ્વઃ પશ્યન્ત ઉત્તરમ્ ।

દેવં દેવત્રા સૂર્યમગન્મ જ્યોતિરુત્તમમ્ ॥ ય. અ. ૩૩ મં. ૩૪ ॥

સૈવયા.

રહિત અવિધા તિમિર થકી સુખરૂપ દેવમાં ઉત્તમ દેવ
જ્યોતિ સ્વરૂપી શ્રેષ્ઠ બધાથી જગત ચરાચર આત્મા એવ
અખિલ નિયંતા ઇશને જાણી ઉચ્ચ ભાવથી થઈએ પ્રાપ્ત
દુઃખ દૂર જાએ સુખ સૌ થાએ ટળે કલેશને પાપ અમાપ
(૧).

उदुत्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः ।

દશે વિશ્વાય સૂર્યમ્ ॥ ય. અ. ૩૩ મં. ૩૧ ॥

સોરઠા

કેમ જાણીએ લોક ઉત્તે વેદ પ્રકાશ છે ?

ચરા ચરાત્મા એક જેના ગુણો જણાય છે.

કરવા સૌને જ્ઞાત પાલનાદિ ગુણ કીરણ છે

સુચવે ઉત્તમ ભાવ મનુષ્ય પ્રાણી સર્વને (૨)

चित्रं देवाना मुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।

આપ્રાચાવા પૃથિવી અન્તરિક્ષ સૂર્ય આત્મા જગત સ્તસ્થુ વશ્વસ્વાહા ॥

ય. અ. ૭ મં. ॥ ૪૨ ॥

ઉપાસકોનો વિચિત્ર બળજે સૂર્ય ચન્દ્રને અગ્નિ પ્રકાશક

ધ્યુ પૃથ્વી મધ્યસ્થ લોકનો અચળ અટળ દ્રઢતાથી ધારક

જગત ચરાચર આત્મા તેણે વળી જંગમને સ્થાવર વ્યાપક

તેજ અમારા હૃદયાકાશે કરી રહ્યો નિજ પ્રકાશ સ્થાપક,

तच्चक्षुर्देवहित पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् ।

પર્યેમ શરદઃ શતં જીવેમ શરદઃ શત ૫ શ્રુણુ યામ શરદઃ શતં પ્રબ્રવામ

શરદઃ શતમદીના સ્યામ શરદ શતં મૃયશ્ચ શરદઃ શતાત્ ॥ ય. અ. ૨૬ મં. ૨૪ ॥

દીંડી

છે ઉપાસકોનો પ્રબલિતકારી

દ્રષ્ટા સર્વ તણો રચક જગત ભારી

છે વિરાજમાન સૃષ્ટિનીય પૂર્વે

અમે તેની કૃપાથી સૌ વર્ષ જીવીએ

વળી સાંભળીએ વર્ષ સો સુવાક્યો
 દુઃખ રહિત થાય શતક સૌખ્ય વર્ષો
 શતક વર્ષથીય પામીએ વધારે
 ઉપસ્થાન રતુતિ ઈશ્વર તે ધારે
 અથ સમર્પણ મંત્ર.

શમ્ભવાય ચ મયોભવાય ચ નમઃ શક્તિવાય ચ મયસ્કરાય ચ નમઃ શિવાય
 વતરાય ચૃં ॥ ય. અ. ૧૩ મં. ॥ ૪૧ ॥

સુખ સ્વરૂપ પરમેશ્વરને જગ સર્વોત્તમ સુખ દાતાને
 હુજો નમસ્તે મંગળકરને ધર્મની શિક્ષા કર્તાને
 નમસ્કાર મંગળ રૂપીને મોક્ષ તણા એ દાતાને
 નમસ્કાર વારંવારે છે નમસ્કાર ઇશ્વરાતાને

